...Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 107 (8015)
МАЙН 8
ВТОРНИК
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

КОМСОМОЛЬСКО ОРГАНИЗАЦИНУУДЫЕ ТОДОРХОЙГООР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

...оветскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд манай ороной ...уу үетэниие хүмүүжүүлхэ, ажа... болон культурна байгуулалтада ...ниие эдэбхитэйгээр хабаадуулха ...далда ехэхэн анхарал хандуул... байна. **Ажахын болон культур... байгуулалтада эдэбхитэйгээр ха...адаг, залуушуулые коммунисти...хэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ...ь партида туһалдаг Ленинскэ ...сомол хадаа ороной ниитын ажа...далда шухала һуури эзэлнэ. Зү..., комсомольско организацинуу... ажал-ябуулгада, илангаяа тэдэ...е идейно-хүмүүжүүлгын хүдэл...идэ горьтой ехэ дутуу дунданууд ... Заримдаа комсомольско орга...ацинууд залуушуулые бодото ...л хэрэгтэ хабаадуулжа шадана..., эмхидхэлэй шухала хүдэлмэри ...ын орондо, резолюцинуудые бэ...эг, юумые наагуурнь һайн шэн... харуулдаг, шууяа татадаг бай... Эдэ дутуу дунданнуудые усадха... тулада, комсомолые хүтэлбэ...хэ партийна хүтэлбэриие һайжа...лха шухала гэжэ съездын шийд...эринүүд дотор хэлэгдэнэ.**

...анай республикын комсомоле..., бүхы хүбүүд, басагад партиин ... съездын сэсэн мэргэн энэ заа...ние халуунаар һайшаан угтаад, ...лдаа, һуралсалдаа шэнэ шэнэ ...жалта туйлажа байна. Олохон ...сомольско организацинууд пар... XX съездын материалнуудые ...алхатаяа хамта шэнэ табанжэл... предприятинууд, МТС-үүд, колхо... болон совхозуудай үмэнэ табиг...ан зорилгонуудые бодотоор ...дхэлгэдэ оролсоо.

...эшээ болгон, Заиграйн аймагай ...комольско организацинуудай эдэ ...нүүдтэ ябуулһан ажал хэрэгые ...ад үзэе. Хэнэйшье мэдэһээр, эн... колхозууд ган гасуурһаа боло... хүдөө ажахын культурануудай ...эй ургаса хуряадаггүй бай... Иимэ байдалые һайн мэдэ... байгаад, Заиграйн комсомоле... һанаа амарханаар һууха эрхэ... байгаа гү? Үгы! Ажал хүдэлмэ...ө эдэбхи үүсхэл гаргаха тухай ...КСМ-эй Уставаар олгогдоһон эр... дүүрэнээр хэрэглэжэ, уһалуу... системэнүүдые байгуулха гэһэн ...алхы уряатайгаар аймагайнгаа ...ушуулда тэндэхи комсомоле... хандаһан байгаа. Шэнэ, түрүү ... юумэндэ дуратай, эдир залуу...олыһо ошотой хэдэн арбаад хү..., басагад хаалтануудые барижа ...ээд, тэдээнээ комсомольско ба...ануудгэжэ соносхоо һэн. Удан...гүй түргэн урасхалтай дошхон ...и гол залуу хүсэндэ диилдэжэ, ... Марксын нэрэмжэтэ колхозой ...а шахуу гектар полинуудта ...а элбэгээр үгэхэ баатай ...о һэн. Энэ хадаа ёһотойл комсо...ско эдэбхи үүсхэл гээшэ!

...мсомольско организацинуудай ...һан үүсхэлые партиин Заиг... айком, аймагай партийна ор...ацинууд халуунаар дэмжэжэ, ...нэй бүхы ажал хүдэлмэридэнь ... бэшэ туһаламжа үзүүлһэн бай...

...спубликымнай колхозууд болон ...озуудай адуу малай тоо толгой ...бүри олошорно. Тэрээнтэй хам...алажалай ашаг шэмэ үгэлгые ...хэ талаар зургаадахи табан... даалгабариие 2—3 жэлнүүдэй ... соо дүүргэхын түлөө хүдэлөөн ...хаанагүй үргэн далайсатайгаар ...рэнхэй. Гэбэшье, манай эндэхи ...жалай фермэнүүдтэ хүдэлмэ... хүсэн үшөөл дутамаг, олонхи ...та наһажаал болоһон үбгэд, ...д хүдэлмэрилжэ байһаар. Тии... малажалай хүдэлмэрилэгшэ... дүй дүршэлтэй, шадамар бэр...луу хүнүүдые томилхо зорилго ...тной комсомольско организаци...һан байгаа. Энэ хүдэлмэринь ...шын, муу бэшэ дүнгүүдые ха...һан байха юм. Партийна орга...инуудай хүтэлбэри доро жэ...хинһээ хойшо малажалда республикымнай 20 гаран комсомольско организацинууд гэхэ гү, али 400 үлүүтэй комсомолецууд нэмэжэ ошоо. Жэшээлэн хэлэхэдэ, гансахан Хориин аймагай 6 колхозуудай бүхы комсомольско организацинууд энэ харюусалгатай, хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ тон шухала участогта һайн дураараа ошоод, амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Иимэрхүү хүдэлмэри тус аймагта нёдондошье ябуулагдаа һэн. Энээнэй ашаар Хориин малшад ажахын мүнөө жэлдэ ниитын малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ амжалта туйлаа. Үнгэрэгшэ онойхидо орходоо эндэхи колхозууд хоёр дахин шахуу ехэ һү һаадаг болоо.

Тэрэшэлэн малажалай фермэнүүдые һайн бэлэдхэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ талаар Сэлэнгын, Кударын, Закаменай болон бусад аймагуудай партийна организацинууд бага бэшэ хүдэлмэри ябуулаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хүдөөгэй партийна организацинуудай хойшолуулашагүй зорилго юуб гэхэдэ, тус хүдэлмэриие саашадань үргэн далайсатайгаар үргэлжэлүүлхэтэеэ хамта залуу һаалишад, хонишод, гахайшад болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй дунда бодото мүрысөө дэлгэрүүлхэдэнь комсомольско организацинуудта туһалха, малажалдахи байдалай түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ ябадал болоно. Малшадай дунда хүмүүжүүлгын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаруулгада, хүдөө ажахын наукын туйлалтанууд болон түрүү дүй дүршэлые согсолгодо, дэлгэрүүлгэдэ ВЛКСМ-эй комитедүүдэй һуларшагүй анхарал хандуулха шухала. Зүгөөр, нютагуудтахи зарим партийна организацинууд ажахын-политическэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ комсомольско организацинуудай үүргые дээшэлүүлдэггүй, хүдэлмэридөө тэдэнэртэ түшэглэдэггүй байна. Иимэ байдалые саашадаа яашье тэсэжэ болохогүй.

Мүнөө, хабарай тарилгын эхилээд байхада, комсомолецуудай, залуушуулай хүсые зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэниие ажахын шийдхэхы участогуудта элсүүлхэ шухала. Хабарай тарилгые богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө комсомольско организацинууд өөһэдынгөө түрүү түлөөлэгшэдые, бүхы хүбүүд болон басагадые полевой хүдэлмэринүүдтэ хабаадуулха талаар яһала хүдэлмэри хэһэн байна. Эдэ үдэрнүүдтэ республика доторнай комсомольско-залуушуулай тракторна 70-аад бригаданууд, кукуруза тариха 200 шахуу залуушуулай звенонууд ажаллаха юм. Энэ — горьтойхон хүсэн. Тиимэһээ залуу колхозник, илангаяа механизатор бүхэнэй халаанайнгаа нормо дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ябадал туйлаха гэһэн эрилтэ комсомольско комитедүүдэй үмэнэ партийна организацинууд табиха, тэдэнэртэ зохистой туһаламжа үзүүлжэ байха зэргэтэй.

Манай республика дотор муугаар, үүсхэлтүйгөөр хүдэлмэрилдэг комсомольско организацинууд үшөөл олон бии. Иимэ байдалай шалтагааниинь юуб гэхэдэ, зарим партийна организацинууд комсомолые хүтэлбэрилхэ асуудалда ёһо тэдыгээр хандадаг, ВЛКСМ-эй комитедүүдэй ажал хэрэгээр гүнзэгыгөөр һонирходоггүй, тэдэнэй ажал-ябуулгада шүүмжэлхы сэгнэлтэ хэдэггүй байна. Эдэ дутагдалнуудые зайсуулхын тулада, комсомолые хүтэлбэрилхэ партийна хүтэлбэриие һайжаруулха шухала. Партийна организацинууд залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын, культурно-ниитын хүдэлмэри ябуулхын тулада шухала эрхэ нүхэсэл байгуулха тушаа оролдолго гаргаха, гүрэнэй, ажахын болон культурна байгуулалтада комсомолецууд болон бүхы залуушуулай үшөө ехэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ябадалые туйлаха ёһотой.

...СС-эй ЦК-дэ Французска социалистическэ партиин делегацитай хөөрэлдөөн болобо

...сквада һаяхан ерэһэн Фран...а социалистическэ партиин де...итай энэ оной майн 4—5-най ...үдтэ КПСС-эй ЦК-дэ хөөрэл... болобо. Хөөрэлдөөндэ нүхэд ... Хрущев, А. И. Микоян, М. А. ...в, Д. Т. Шепилов, Б. Н. Поно... гэгшэдһээ бүридэһэн КПСС-эй ...ци, нүхэд Пьер Коммэн, ... Брютель, Андрэ Филип, Ро...ердзуе, Марсо Пивер, Робер ... Амаду Ламин-Гэй, Люсьен ...коль, Морис Дейксон, Шарль ... Орест Рознефельд, Кристиан Ка Йере гэгшэдһээ бүридэһэн Французска социалистическэ партиин делегаци хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн нүхэр М. Б. Митин, КПСС-эй ЦК-гэй аппарадай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Д. П. Шевлягин хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

Хэдэн часай турша дотор үргэлжэлжэ байһан хөөрэлдөөнүүд хани ёһоной, һанаһан байһанаа сэхэ руунь хэлсэлгын оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Кяхтын аймагай „Красное знамя" колхоз эртын тарилгые дүүргэбэ. Колхоз бүхэн иимээр хүдэлжэ, тарилгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ ёһотой

☆ ☆ ☆

Түсэбһөө гадуур шэниисэ тариба

КЯХТА. (Телефоноор абтаба). Кяхтын МТС-эй юһэдэхи тракторна бригадын (бригадирынь нүхэр М. Баннов) механизаторнууд майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, «Красное знамя» колхоздо хабарай полевой хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ябуулжа байна. Үсэгэлдэр энэ бригадынхид эртын ороһото культурануудай тарилга дүүргэбэ. Хамтадаа 240 гектар дээрэ хара тараан, 610 га шэниисэ таригдаа. Тиигэжэ колхоз түсэбһөө гадуур 210 га шэниисэ тариба.

Тарилгын үедэ трактористнар Е. Баннов, Я. Лощенков, Ф. Рыжков ба бусад үдэрэйнгөө даалгабариие 120—150 процент дүүргэдэг байба. Мүнөө механизаторнууд кукуруза болон овёсой тарилгада бэлэдхэжэ байнхай.

Эндэхи колхознигууд болон механизаторнууд мүнөө жэлдэ тарилгынгаа бүхы талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер ургаса абаха гэһэн уялгаяа дүүргэхын хойноһоо оролдоно.

А. Пахирко, Кяхтын МТС-эй главна агроном.

Мухаршэбэрэйхид дутагдалнуудаа юундэ усадханагүйб

Хабарай тарилгые агротехническэ һайн болзор соо үнгэргэхэ гээшэ ехэнхидээ тарилгадаа ямар бэлэдхэлтэйгээр ороһонһоо болодогынь мэдээжэ. Энээн тушаа Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын МТС-эй харьяата Молотовой Маленковой нэрэмжэтэ хоёр колхозые абаад үзэхэдэ, хабарай тарилгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа гэхын аргагүй. Эдэ колхозуудта ехэнхидээ үрэһэ хүрэнгэнь хаагдажа, тарилгын шанарта хүргэгдөөшье һаа, дутагдалнууд олон. Илангаяа мүнөө болотор хартаабхын үрэһэн хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдээгүй. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 20 гектар талмайда хартаабха тариха юм. Теэд тэндэ ороойдоо 150 центнер хартаабхын үрэһэн хаагданхай.

Энээн тушаа ямар хэмжээ абахаа байнабта гэжэ тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Алексеевһээ асуухада, «хартаабхын үрэһэ хүсэлдүүлхэ аргагүйбди, иигээд лэ бии байһан үрэһээрээ тарилга хэхэбди» гэжэ харюусана. Гадна, энэ колхоз гансахан лэ хартаабхын үрэһэ дутуутай бэшэ, мүн турнепсын, люцерныи үрэһэ дутуутай. Тиин колхозой хүтэлбэрилэгшэд хабарай тарилгын эхилээд байхада, үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэлдүүлхэ тушаа бодото хэмжээ абанагүй.

Мүн иимэрхүү байдал Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Эндэ хартаабхынь үрэһэн тарилгын талмайн хахадтаншье хүрэхэгүй байна. Эдэ колхозууд хартаабхын үрэһэ худалдажа абаха дүүрэн аргатай аад, бодото дээрэ юушье хээгүй байшоо.

Гадна, эдэ колхозуудай тарилгын газар ехэнхидээ эльһэтэйшэг юм. Тиимэһээ хүдөө ажахын культурануудай үндэр ургаса абахын тулада нютагай үтэгжүүлгэ, гол түлэб наг шэбхэ поли дээрээ ехээр гаргаха байгаа. Теэд энээн тушаа оролдолго гаргагданагүй. Наг шэбхэнь ехэнхидээ малай байрануудай хажуугаар обоолоотой хэбтэнэ. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 3000 тонно наг шэбхэ гаргаха түсэбтэй аад, ороойдоо 1015 тонно зөөһэн байна. Мүн Маленковой нэрэмжэтэ колхоз иимэ байдалтай.

Эдэ колхозуудта графигай ёһоор наг шэбхын зөөгдэнгүй байхада, эндэхи агрономууд нүхэд Александрова, Ситников гэгшэд иимэ байдалтай эбсэшоод һуудаг. Эдэнэй хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандадаг дээрэһээ эндэ нютагай үтэгжүүлгэ тоогдоногүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ кукурузын үндэр ургаса абажа, малдаа шэмэтэ тэжээл элбэг ехээр бэлдэхэ зорилгоор эдэ колхозууд зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 160 гектар талмайда кукуруза тариха юм. Мүнөө кукуруза тариха участогууд шэлэгдэжэ, 20 гаран гектар талмайдань 520 тонно наг шэбхэ гаргагдаһан байна. Мүн минеральна үтэгжүүлгэ абтанхай. Кукурузын тарилгые харууһалхын түлөө механизаторнуудһаа гадна, 8 хүнһөө бүридэһэн тусхай звено эмхидхэгдэһэн байна. Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо иимэ 4 звено бии болгогдонхой.

Гэбэшье, эдэ колхозууд нютагайнгаа эрхэ байдалда кукурузын ургаса ехээр абадаг болохын, тэрэнэй агротехникые колхознигуудта гүнзэгыгөөр ойлгуулхын түлөө оролдоногүй. Нёдондо Молотовой нэрэмжэтэ колхоз гектар бүриһөө 17 центнер, Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 35 центнер кукурузын эшэ намаа абаһан юм. Юундэ иимэ бага ургаса абтаа һэм гэхэдэ, кукуруза тарилгын агротехникые нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруулан хэрэглэжэ шадаагүй байна. Хэрбээ эдэ колхозууд нёдондонойнгоо алдуунууд дээрэһээ һайса тобшолол хээ юм һаа, энэ жэлдэ кукурузын ехэ ургаса ургуулжа, абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаха байна.

Мүнөө үедэ кукурузын тарилгада бэлэдхэхэ хэрэгтэ ямар гол дутагдалтай байнаб гэхэдэ, энэ культурые зүбөөр тарижа, тэрэниие хайшан гэжэ харууһалха тухай колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагданагүй. Хоорондоо мүрысэдэг эдэ хоёр колхозууд кукурузын агротехникые шудалха кружогуудта колхознигуудые үргэнөөр хабаадуулха ёһотой байһан аад, энэ асуудалые оройдоо тооногүй. Энээн тушаа эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон агрономууд анхаралаа табиха зэргэтэй.

Овощиин баян ургаса абаха гээшэ колхоз бүхэнэй арюун уялга болоно. Эндэхи колхозууд энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 10 гектар овощь тариха юм. Мүнөө энэ талмайдань 445 центнер наг шэбхэ гаргагдаа, мүн үнэһэ, шубуунай аргал бэлдэгдэнхэй. 50 мянган горшоогхонуудые хэхэ түсэбтэй аад, 70 мянгые хэһэн байна. Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 20 гектар талмайда овощь тариха юм. Энэ талмай дээрэнь 315 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Тиихэдэ минеральна үтэгжүүлгэ түсэбһөө гадуур нилээд ехээр абтаһан байна.

Гэбэшье, эдэ колхозууд овощь тарилгада бэлэдхэлэй талаар ехэхэн дутагдалтай. Овощиин һайн ургаса абаха гээшэ парнигуудые һайнаар заһажа, саг болзор соонь тарилга хэһэнһээ болодог. Теэд эдэ колхозууд парнигуудаа саг соонь бэлдэжэ тарилга хээгүй байна. Молотовой нэрэмжэтэ колхозые абаад үзэхэдэ, апрелиин һүүл болотор парнигтаа нэгэшье культура таряагүй байшоо. Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 600 гаран рама соо тарилга хэхэ аад, оройдоо 60 гаран рама соо тарилга хэбэ. Эдэ колхозууд парнигуудай нүхэнүүдые һайнаар заһабарилаагүй, матануудаа мүнөө болотор бэлдэжэ дүүргээгүй.

Хабарай тарилгада ябадаг колхознигууд болон механизаторнуудые культурна һайн байдалтай болгохын тулада полевой стануудые һайнаар заһаха, бэлдэхэ тон шухала гээшэ. Теэд эдэ колхозуудта мүнөө болотор полевой стануудынь һайса заһагдажа түхеэрэгдээгүй байһаар. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой Дунда полевой стан дээрэ гэрнүүд хүсэд түхеэрэгдээгүй, сонхонуудтань шэл хэгдээгүй. Гэрнүүд соонь стул, стол гэхэ мэтын шухала хэрэгсэлнүүд, харуулан ойлгуулха агитаци үгы. Иимэ полевой станда хүдэлмэриингөө һүүлээр хүнүүдэй амархын аргагүй байна. Маленковой нэрэмжэтэ колхозой Хойто гэжэ газарай полевой стан дээрэ иимэрхүү байдалтай.

Эдэ колхозууд тарилгын урда тээ полевой стануудаа һайнаар заһаха аргатай байгаа гү гэхэдэ, дүүрэн аргатай байгаа. Хүдэлмэришэдые культурнаар хангаха тушаа юушье хээгүй байһан эдэ колхозуудай парторганизациин секретарьнар нүхэд Хандажапов, Ситников гэгшэд ехэхэн зэмэтэй. Эдэнэй харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэхэ, стан бүхэндэ радио тодхохо мэтын хүдэлмэри оройдоо мартагданхай.

Мухаршэбэрэй эдэ хоёр колхозууд тарилгынгаа хүдэлмэриин дутагдалнуудые дары усадхажа, энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абаха гэһэн уялгануудаа дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой.

Т. Гармаев, манай корреспондент.

Эд бараа, дабһа, сай, зуруул, тамхи, мылэ гэхэ мэтые ажалһаа таһарангүйгөөр худалдан абажа байхада яагаа зохид гээшэб! Хабарай тарилгые богонихон болзорто, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө үдэр һүниие илгангүй ажаллажа байһан колхознигууд болон механизаторнуудые худалдаа наймаагаар хангахын тулада Иволгын сельпо тракторна бүхы бригадануудта нүүдэл наймаа эльгээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын МТС-эй дүрбэдэхи тракторна бригадын хүдэлдэг поли дээрэ нүүдэл наймаан ерээд байна.

С. Доржиевай фото.

Республикын аймагуудта хабарай тарилгын ябаса тухай майн 5-най мэдээн

Аймагууд	Ороһото культурануудай тарилга (процентээр)
Бичурын	46,9
Иволгын	35,4
Хориин	28,9
Тарбагатайн	27,0
Кударын	26,0
Закаменай	26,8
Хэжэнгын	18,9
Яруунын	12,6
Кяхтын	10,4
Мухаршэбэрэй	6,0
Сэлэнгын	5,3
Заиграйн	2,5
Ториин	2,5
Зэдын	2,2
Байкало-Кударын	1,2
Баргажанай	—
Кабанскын	—
Курумканай	—
Прибайкальска	—
Түнхэнэй	—
Хойто-Байгалай	—
Ахын	—
Баунтын	—

Хабарай тарилгые оройтуулангүй, хүдөө ажахын культурануудые богонихон болзорто тарижа дүүргэхэ гээшэ мүнөө шухалын шухала зорилго болоно. Энэ жэлдэ ороһо тараанай баян ургаса хуряахын тулада оролдосотойгоор тэмсэжэ байһан Бичурын аймагай колхознигууд болон механизаторнууд эртын тарилгые саг дарыдань захалаад, эмхитэйгээр ябуулжа байна. Аймагай колхозуудта эртын тарилга хахадлажа байнхай. Мүн тэрэшэлэн Иволгын, Кударын, Хориин, Тарбагатайн аймагуудта ороһото культурануудай эртын тарилга илангаяа һүүлэй үдэрнүүдтэ үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа эхилбэ.

Гэхэ зуура, зарим аймагуудай, жэшээлхэдэ, Зэдын, Заиграйн, Сэлэнгын, Ториин аймагуудай колхозуудта эртын тарилга удаанаар ябуулагдана. Һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн мянган гектар шэнэ газар элдүүрилжэ, тарилгынгаа талмай ехээр үргэдхэһэн Зэдын аймагай колхозууд энэ жэлдэ 24100 гектарта ороһото культуранууды тариха аад, мүнөө оройдоол 500 гаран гектарта тарилга хээд байна. Һүүлэй табан хоног соо эндэ оройдоол 200-гаад гектарта тарилга хэгдээ. Харин тиихэдэнь Закаменай колхозууд хамта 1600 гаран гектарта эртын тарилга хээд байна.

Тиихэдэ Байгал шадарай гурбан —Кабанскын, Прибайкальска, Байкало-Кударын — аймагуудай колхозууд эртын тарилгые зариманиинь һая эхилжэ, зариманиинь үшөө эхилээдүй байна. Тэрэшэлэн Баргажанай, Курумканай, Түнхэнэй аймагуудта эртын тарилга үшөө эхилээдүй байһаар.

Тарилгаяа дүүргэхэ дүтэлөө

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба) Ждановай нэрэмжэтэ колхоз Бичурын МТС-эй харьяата колхозууд соо хабарай тарилгаар түрүүлжэ ябана. Энэ колхоз мүнөө жэлдэ 3500 гектарта ороһото культурануудые тариха байһан аад, һүүлэй мэдээгээр 3 мянга гаран гектарта эртын тарилга хэнхэй. Хамта 2500 гектар шэниисэ, 525 гектар хара тараан таригдаа.

Дулаан үдэрнүүдэй болохолоор эртын тарилгые агротехническэ богони болзорто дүүргэхын түлөө полинууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан механизаторнууд болон колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Тракторна бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ нүхэр Афанасьевай хүтэлбэрилдэг арбадахи бригадынхид түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр хамта мянга гаран гектарта эрхим шанартайгаар тарилга хээ.

—Энэ жэлдэ ороһото культурануудай баян ургаса хуряахын, тарилгынгаа талмайн га бүриһөө 10 центнерһээ бага бэшэ ургаса абахын түлөө манай колхознигууд механизаторнуудтай хамта шангаар тэмсэжэ байна. Эртын таряа богони болзортол тарихада һайн ургаса хуряагдадаг,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Санжижап Бадмаев хөөрэнэ.

Н. Кубаренко.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Комсомолой хүдэлмэридэ туһалха

Куйтунска машинно-тракторна станциин комсомольско организациин секретаряар нёдондо жэлэй август хүрэтэр нүхэр Котенко хүдэлмэрилһэн юм. Тэрэ хадаа даалгагдаһан хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандажа, ямаршье үүсхэл эдэбхигүйгөөр ажалладаг байгаа. Тиимэһээ комсомольско организациин хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэдэг һэн.

Өөһэдынгөө тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ комсомолецууд хадаа эдэбхигүй хүтэлбэрилэгшэеэ шангаар шүүмжэлээд, тэрэнээ болюулжа, түрүү комсомолец Шадриние секретаряар һунгаһан юм. Шэнэ һунгагдаһан комсоргын хүдэлмэридэ парторганизаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Мурзин ехээр туһалдаг болоо. Комсомольско организацида туһалхадаа ганса юрэнхы заабари үгэнгүй, залуушуулай дунда юу хэхэ, ямар хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй һуралсал ба хүмүүжүүлгые хайшан гэжэ эмхидхэхэ тушаа асуудалнуудые бодотоор шиидхэдэг болоо. Нүхэр Мурзин комсомолецуудай түсэбөө табиха хэрэгтэнь туһалалсадаг, комитедэй заседанида ходо байлсадаг юм. Комсомолецууд МТС-эй бүхы хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Мүнөө эндэ залуушуулай хэдэн тракторна бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Тракторна бригада бүхэндэ комсомольско группанууд бии болгогдоо.

Партийна бюро комсомолецуудай һуралсалые һайнаар эмхидхэлсээ. Партбюро комсомолецуудай ямар һуралсалда хабаадалсахые заажа, туһалалсажа үгөө һэн. Кружогыень хүтэлхөөр һайн пропагандистнуудые табяа. Мүнөө комсомольско организациин 60 гэшүүдэй 56-ниинь һуралсалда хабаадалсажа, эрдэмээ дээшэлүүлнэ.

Комсомолецууд болон залуушуул культурно-гэгээрэлэй болон спортивна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. МТС-тэ уранһайханай самодеятельностиин кружок, спортивна секцинүүд эмхидхэгдэнхэй.

Мүн Уланай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организацида партийна нүлөөн нилээд һайжаруулагдаһан байна. Колхозой комсомолецууд ажахын болон культурна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Парторганизациин секретарь нүхэр А. Раднаев комсомолецууд ямар үүсхэл гаргана ааб гээд, һуужа байдаггүй, харин комсомолецууд болон залуушуулай эдэбхи үүсхэлые ходо һэргээжэ, дутуу дундануудые усадхаха хэрэгтэ хододоо туһалжа байдаг.

Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо комсомолецуудай үүсхэлээр кукуруза ургуулха 4 звено эмхидхэгдээ. Эдэ звенонууд даалгагдаһан участогууд дээрээ агротехническэ ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Жэшээнь, Таисия Мисюркеевагай хүтэлбэрилдэг звено кукуруза тариха участок дээрээ 20 гаран тонно наг шэбхэ гаргаба. Звеногой гэшүүд агротехническэ һуралсалда хабаадана. Тэдэнэр даалгагдаһан участогай га бүриһөө 500 центнер кукурузын ногоо набша хуряаха гэжэ шиидэнхэй.

Аймагай партийна конференциһээ хойшо Усть-Баргажан тосхоной территориальна партийна организаци, Усть-Баргажанай дунда һургуулиин парторганизаци комсомольско организацинуудай хүдэлмэридэ анхаралаа табижа, һайса хүтэлбэрилдэг болоо.

Зүгөөр энэ хүдэлмэри аймаг дотор бүхыдөө һайн гэжэ болохогүй. Зарим парторганизацинууд, тэдэнэй секретарьнууд комсомольско организацинуудай хүдэлмэри тушаа зохихо анхарал табинагүй. Заримдаа комсомолой хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ тушаа үрэгүй хооһон хөөрэлдөө гаргаад лэ, бодото дээрээ ямаршье хубилалта болоногүй.

Баргажанай леспромхозой партийна эхин организацида энэ талаар ехэ дутагдал бии. Леспромхоздо 3 комсомольско организаци эмхидхэгдэнхэй. Зүгөөр эдэ организацинуудай хүдэлмэриие партбюрогой болон партгруппануудай зүгһөө хүтэлбэрилдэггүй дээрэһээнь хүдэлмэринь ехэ һулаар ябуулагдана. Модо бэлэдхэлэй Журавлинска пунктын комсомольско организациие абаад үзэе. Эндэ хори гаран комсомолецууд бии. Энэ хадаа ехэхэн хүсэн мүн. Комсомольско организаци модошодой, илангаяа залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, модо бэлэдхэлэй түсэб дүүргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байгаа. Бодото дээрээ тус организаци эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ тушаа өөдтэй юумэ хээдүй.

Нэгэ үедэ леспромхозой залуу шофёрнууд болон трактористнууд социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ гэһэн һайшаалтай үүсхэл гаргаа һэн. Теэд эндэхи комсомольско, партийна организацинууд энэ үүсхэлые саг дорونь дэмжэхын орондо комсомолецуудые суглуулжа, зүбшэн хэлсээд лэ орхиһон байха юм. Иимэ дээрэһээ тус комсомольско организациин хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг байһаниинь мэдээжэ.

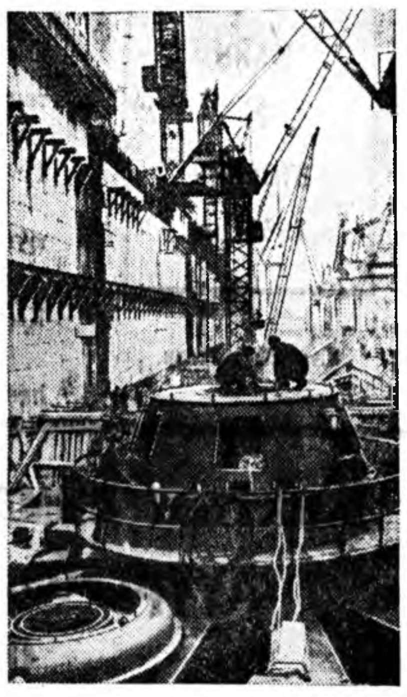
Баргажанай сомоной Сталинай, Хрущевой, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд комсомолой хүдэлмэриие хүтэлбэрилдэггүй байна. Эдэ парторганизацинууд залуушуулай хүсөөр ехэ юумэ хэжэ шадаха байһан аад, энэ арга боломжые хэрэглэдэггүй байха юм.

Наһанһаа гараһан комсомолецуудтай хүдэлмэри ябуулхадань комсомольско организацинуудта партийна эхин организацинууд муугаар туһална. Жэшээнь, Усть-Баргажанай загаһанай комбинадай, леспромхозой парторганизацинууд һүүлэй 2 жэлэй туршада нэгэшье комсомолецые партиин гэшүүндэ кандидат болгон абаагүй байха юм. Харин эндэхи хэдэн арбаад түрүү хүнүүд «наһанһаа гараа» гэгдээд, комсомолой учёдһоо гаргагдашаһан байна.

Комсомольско организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо, тэдэниие хүмүүжүүлхэ шухала. Зүгөөр зарим парторганизацинууд, партбюронууд комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые тэсэмгэйгээр хүмүүжүүлхын орондо ямар нэгэ алдуу гаргамсаарнь ажалһаань сүлөөлдэг. Жэшээнь, XVIII партсъездын, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай комсомольско организацинуудта богонихон болзор соо хэдэн секретарьнууд һэлгэгдэһэн байна. Энэ хадаа ехэ буруу, ажалда һаад хэхэһээ бэшэ нэгэшье туһагүй байна. Партийна организацинууд комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые саг үргэлжэ хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэридэнь туһалха зэргэтэй. Комсомолой хүдэлмэри партийна хүтэлбэрилгэһөө бүхыдөө дулдыдадаг байһые хараадаа абан партийна эхин организацинууд комсомольско организацинуудта үдэр бүри туһалжа байха уялгатай.

Мүнөө комсомольско документнүүдые һэлгэлгэн боложо байнхай. Энэ хадаа политическэ ехэхэн удхашанартай хэрэг мүн. Энэ хүдэлмэридэнь партийна организацинууд туһалха нангин уялгатай.

Н. Шелковников, КПСС-эй Баргажанай айкомой эмхидхэлэй таһагай инструктор.

Куйбышевгидрострой дээрэ гурбадахи гидроагрегадые хабсаралга дүүргэгдэжэ байна. Хабсаралгын түрүү бригаданууд халаанайнгаа даалгабариие 150—200 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Куйбышевска ГЭС-эй гурбадахи гидроагрегадые хабсаралга.

ТАСС-эй фотохронико.

Пионернүүдэй байшанда

Манай Пионернүүдэй байшанда Улан-Удын бүхы һургуулинуудай пионернүүд ерэжэ, өөһэдынгөө оюун бэлигые, мэргэжэл шадабариие, мүн эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлхэ элдэб кружогуудта һурадаг юм. Уласхоорондын агууехэ һайндэр Майн Нэгэниие угтуулан, манай городой пионернүүд выставкэ эмхидхэжэ, тэндэ өөһэдынгөө хүдэлмэри харуулаа. Уранһайханаар оёлгондо 86 пионернүүд хабаадажа, эрхим һайн сэгнэлтэтэй олон хүдэлмэри хээ. Манай агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй портрет торгон бүд дээрэ гоё һайханаар уралагдаба. Пионернүүдэй уранһайханай хүдэлмэриин онсо илгаань юуб гэхэдэ, тэдэнэр советскэ арадай амгалан тайбан байдал, ажал хүдэлмэриие эли тодоор харуулна. Мүн СССР-эй арадуудай национальна хубсаһануудые олоор оёнобди. Эдэ хубсаһануудаа үмдөөд, манай пионернүүд Майн Нэгэнэй демонстрацида гараа һэн.

Е. П. Плакитина, Улан-Удын Пионернүүдэй байшангай уранһайханаар оёлгын багша.

Поли дээрэ улаан булангууд нээгдэбэ

Хэжэнгын аймагай Чесанын сомоной «Коммунизм» колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Дарижапов), партийна организаци (секретаринь нүхэр Дамдинов) хабарай тарилга дээрэ ажаллажа байһан колхозниигуудые болон механизаторнуудые культурнаар хангахын тула горьтойхон оролдолго гаргана. Һаяхан энэ колхозой тарянажалай бригаданиудай байдаг Гүбээ, Загаһата, Хүнды гэжэ газарнуудта улаан булангууд нээгдэбэ. Тэндэнь уряа лозунгнууд, портредүүд, плакадууд олоор хадаатай. Мүн радиоприёмнигууд бии.

Колхозой партийна организаци хабарай тарилгын үедэ эмхидхэхэ ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад байна.

Вл. Дугарцыренов.

Ажалайнгаа эмхидхэлые һайжаруулһанай ашаар...

Дарданхүлэй модо бэлэдхэлэй пункт Эрийскэ леспромхозой түрүү пунктнуудай нэгэн юм. Энэ пункт жэлэй түрүүшын квартал соо модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ таба һарын даалгабари дүүргээ һэн. Модошод амжалтаяа арьбадхан, мүнөө хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

Тус коллектив гансашье энэ жэлдэ иимэ амжалта туйлаа бэшэ. Үнгэрһэн табан жэлдэ эндэхи модошод түсэбһөө гадуур гүрэндэ 20 мянган кубометр модо үгөө. Леспромхоздо комплексно бригаданиудай эмхидхэгдэһэнэй ашаар участогай модошодой ажалайнь эмхидхэл нилээд һайжарһан, бүтээсэнь дээшэлһэн байна. Алексей Щербаковой мастерска участогта комплексно гурбан бригада эмхидхэгдээ. Тэдэнэрэй хоёрынь трактораар, нэгэниинь «Л-20» маркын лебёдкоор модо шэрэнэ. Эдэ бригаданиудые ажалһаа сүлөөлэгдөөгүй, дүй дуршалтэй түрүү хүдэлмэришэд хүтэлбэрилнэ. Мастерска участогуудта һара бүри технологическа карта эльгээгдэнэ. Хаана, ямар газарта модо отолхо тухайда тэрэ карта соонь тодорхой харюу үгтэдэг юм. Цикличностиин графигаар ажалладаг комплексно бригаданиудта мүн лэ тусхай заабари үгтэнэ. Комплексно бригада, участок бүхэнэй хэхэ ажалынь тэрээн соо заагдадаг. Комплексно бригадынхид тусхай графигай ёһоор хүдэлмэрилдэг дээрэһээ һара, халаан соо хэхэ ажалаа һайса мэдэдэг юм.

Комплексно бригаданиудай байгуулагдаһанһаа хойшо модошодой ажалайнь эмхидхэл нилээд һайжарһан байна. Василий Токарев, Иван Калашников гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг электрохюрөөшэдэй, Антон Романаускасай хүтэлбэрилдэг лебёдчигуудай комплексно бригаданууд цикличностиин графигаар хараалагдаһан даалгабариие үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Механизмуудые заһабарилдаг слесарьнүүдэй ажал мүн лэ зүбөөр эмхидхэгдэдэг болоо. Модо бэлэдхэлэй пунктда ажалладаг «КТ-12» маркын тракторнуудые заһабарилдаг слесарьнүүд мү... ондоо, шэнэ гуримаар түлөөһэ аб... даг болоо. Бригадада даалгагдаһ... бүхы тракторнуудай шэрэһэн мод... ной хэмжээгээр түлөөһэ абадаг б... лоһонһоо хойшо тэдэнэр заһабари... гынгаа шанарые эрид һайжару... һан байна.

Модые гэшүүһэнтэйнь шэрэ... шэнэ аргын хэрэглэгдэдэг болоһо... һоо хойшо хүдэлмэришэдэй аж... лайнь бүтээсэ ехээр дээшэлээ. М... доной гэшүүһэ сэбэрлэдэг «РЭС-... маркын машина үйлэдбэридэ хэр... лэгдэдэг боложо, арбаад хүнэй х... ажалые бүтээнэ. Жэшээнь, гэшүү... сэбэрлэдэг машинын моторист И... зас Варейка халаан соо 50—... кубометрын хэмжээнэй гэшүүһэ ... бэрлэнэ.

Модо бэлэдхэлэй пунктда аж... ладаг модошод партиин XX съезд... шиидхэбэринүүдтэй танилсаһана... гаа һүүлээр ажалайнгаа бүтээ... эрид дээшэлүүлжэ, механизмууд... һайнаар ашагладаг, түлишэ ех... арьбалдаг болоо. Тиигэжэ тракт... бүхэн түсэбһөө гадуур 6—10 ку... метр, «Л-20» маркын лебёдко бү... 15 кубометр модо таллуулдаг ... лоһон байна. Комплексно бригада... ажалладаг хүдэлмэришэн бүхэ... бүтээсэ мүн лэ дээшэлээ.

Василий Шокорев, Иван Кала... ников гэгшэдэй хүтэлбэрил... комплексно бригаданууд зар... үдэртэ даалгабаряа 1,5—2 да... дүүргэнэ. Пунктын түрүүш... трактористнууд Ионас Набар... Стасис Ажусинас, электрохюрөөш... Василий Пестряков халаан соо х... нормо дүүргэнэ.

Дарданхүлэй модо бэлэдхэ... пунктын хүдэлмэришэд бригад... Иван Калашников, тракторист С... тис Ажусинас, лебёдчик Антон Р... манаускас, трелевщик Иван Копш... гэгшэдтэ модо бэлэдхэлэй хүнд... мастерай нэрээргэ олгогдоо. Эн... хи модошод ажалайнгаа эмхид... лые иимээр һайжаруулжа, зург... дахи табанжэлэй түсэбые уридша... дүүргэхын түлөө шангаар тэмс... байна.

С. Тюлюки...

Редакцида ерэһэн бэшэг

Уйтан клуб соо...

Тохой тосхон хүн зоноор олон, томохон һуурин газар юм. Эндэ Сэлэнгын МТС, хүдөө ажахые механизацилгын училищи үрэ жэмэстэ модонуудай питомник, Загастайн сельпо, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой олон айлнууд бии. Энэ нютагта залуушуул олон. Гансахан хүдөө ажахые механизацилгын училищида 200 гаран залуушуул һурана. Иимэ томо тосхондо культурно-гэгээрэлэй гуламта гэжэ нэрэтэй нэгэ багахан клуб бии. Энэнь ажалшадай эрилтые яашье хангажа шаданагүй. Энэ клубта кино яһала харуулагдадаг, суббото бүри танца болодог. Теэд энэ клубынь бага аад, хүнүүд багтадаггүй. Тиимэһээ зундаа кино харуулха талмай бариха асуудал аяар гурбан жэлэй урда тээ табигдаһан байгаа. Теэд тэрэ талмай мүнөөшье хүрэтэр баригдаагүй.

Залуушуулай культурна эрилтые гүйсэд хангаха, тэдэнэй сүлөөтэй сагаа зохидоор үнгэргэхэ, амарха хэрэгтэнь хүдөө ажахые механизацилгын Сэлэнгын училищиин, Сэлэн... МТС-эй дирекци, тэндэхи профсо... на организаци анхаралаа таб... ёһотой.

Иимэ талмай бариха арга бо... жо эндэ бии. Тиихын тулада энд... залуушуулда туһалаа, ажалыень ... хидхэлсээ һаа өөһэдынгөө хү... иимэ талмай бариха һэн. Залуу... лай дунда шадабаритай мэргэжэл... механизаторнууд, модошо да... шуул, түмэршэ дархашуул олон. ... дэнэй хүсэн ехэ. Гансахан лэ ба... гын модо отолхо, буулгаха хэрэг... Теэд модошье бэлдэхэнь эндэ х... хэрэг бэшэ. Амаралтын үдэр во... ресник эмхидхээ хада залуушуул... дуратайгаар, бултадаа гараха ... ха. Иимэ талмайн баригдаад ба... да, тэндэ электрын гэрэл оруу... гэхэ мэтэ бага зэргын хүдэлмэри ... хэ мэргэжэлтэд-залуушуул мүн ... олон байха.

Гансал энэ хэрэгые эмхидхэх... тэлбэрилхэ хүн хэрэгтэй.

П. Ангаро...

Хүндэтэй агитатор

Закаменай аймагай «Улаан-Далахай» колхозой малажалай фермэнүүд, отаранууд артелиингээ центрһээ 25—30 модоной газарта байдаг юм. Артелиин малшад иимэ холын газарта байдагшье һаа, орон дотороо болоһон шэнэ һонинуудые саг соонь дууладаг. Эндэ колхозой агитаторнууд һайнаар хүдэлмэрилдэг юм.

Жэшээлхэдэ, агитатор Санжа Бадмаев малшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой. КПСС-эй XX съездын нээгдэхэһээ урда тэрэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проекттэй малшадые һайнаар танилсуулдаг байгаа. Мүнөө КПСС-эй XX съездын материалнуудые колхозниигуудта ойлгуулна.

Һаяхан Нарин зураа гэжэ газарта байдаг Лайжит Бадмажаповагай отарада ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэбэ.

— Табанжэлэй туршада һү, нооһо, мяха болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгэ хоёр дахин ехэ болгохо зорилго манай урда табигданхай. Теэд, шэнэ табанжэлэй түрүүшын 1956 ондо нилээд ехэ амжалта туйлаха аргатайбди, — гэжэ Санжа Бадмаев хөөрөөгөө эхилнэ.

Саашань агитатор Бадмаев хүдөө ажахын артелиин Уставта нэмэлтэ оруулха тушаа КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой колхозниигуудые танилсуулба. Энэ тогтоолые колхозой гэшүүд ехэтэ һонирхожо шагнаад, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнууд тухай мэдээсэбэ.

Артелиин Устав тухай олон асуудалнууд табигдаһан ба агитатор ойлгосотой харюу үгэһэн байна.

Д. Аюшеев.

Советскэ гүрэнэй урьһаламжа

Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэреэр манай ороной ажалшад коммунизмын гэрэлтэ замаар урагшаа дабшана.

КПСС-эй XX съездээр баталагдаһан зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүд хара ба үнгэтэ металлургиие, түлишын ба химическэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, электростанцинуудые түргэнөөр бариха, машина бүтээлтые эрид хүгжөөхэ зорилго промышленностиин талаар табиһан байна. Зургаадахи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэл, СССР-эй промышленна продукциин хэмжээн дайнай урда тээхи 1940 онойхидо орходоо 5,3 дахин ехэ болохо байна. Мүнөө үедэ Англи, Франци, Баруун Германи гурбанай хамта дээрээ бүтээн гаргажа байһанһаа ехэ хэмжээнэй булад, электроэнерги, цемент, түлишэ Советскэ Союз 1960 ондо үйлэдбэрилдэг болохо.

Оросһо тарянай, ургасые дээшэлүүлһэнэй, шэнэ газар ехээр ашаглаһанай ашаар зургаадахи табанжэлэй эсэстэ оросһо тарянай жэл бүхэнэй суглуулбари 11 миллиард пүүд хүргэгдэхэ байна. Мүн техническэ культурануудай—хлопчатнигай, сахарна свёклын, лён, коноплёгой ургаса нилээд дээшэлхэ байна. Һүн, мяхан, нооһон, хартаабха, овощь нилээд ехээр абтадаг болохо юм.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хүдөө ажахын материально-техническэ база нилээд ехээр үргэдхэгдэхэ байна. Табан жэл соо (арбан табанай хүсэтэйдэ оруулхада) 1650 мянган трактор, тарянай 560 мянган комбайн, кукуруза ба силос хуряаха 250 мянган комбайн ба бусад машинанууд хүдөө ажахыда эльгээгдэхэ. Тиихэдэ гансахан 1956 оной туршада манай республикын хүдөө ажахы 1000 гаран шэнэ трактор, 100 гаран комбайн ба бусад хэдэн зуугаад хүдөө ажахын машинануудые абаха байна.

Зургаадахи табанжэлэй туршада ажалшадай материальна ажана байдал улам һайжарха байна. Шэнэ табанжэлэй туршада гэр байранууд нилээд олоор баригдаха, эрдэм наука, соёл культурые хүгжөөлгэдэ, арадай гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалгын хэрэгтэ ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха байна. Мүн хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо, бага салин абадаг хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ ехэ болгохо, пенсионно тэдхэмжые гуримшуулха ба инвалидууд болон үтэлһэн хүнүүдтэ анхарал ехээр хандуулха талаар хэмжээ-ябуулганууд XX съездын Директивэнүүд соо хараалагдана. Национальна доходой ургаһанай ашаар зургаадахи табанжэл соо хүдэлмэришэд болон албахаагшадай бодото салин хүлһэн 30 процентээр, колхозниигуудай натуральна болон мүнгэн олзо доход 40 процентһээ бага бэшээр дээшэлхэ байна.

Советскэ хүнүүдэй ажана байдал тухай парти, правительствын гаргажа байһан саг үргэлжын анхарал оролдолгодо харюу болгон манай ороной ажалшад зургаадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байна. Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн хаа хаанагүй улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Республикымнай ажалшад малай үбэлжэлгые, хабарай тарилгые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө эршэ зоригтойгоор, эрмэлзэлгэ хэшээлтэйгээр хүдэлжэ байна.

СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессээр баталагдаһан зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэл болохо 1956 оной Гүрэнэй бюджет хадаа советскэ хүнүүдэй амгалан тайбан байгуулалтада, арад зонойнгоо ажана байдалые һайжаруулгада зорюулагданхай байһаниинь гэршэлнэ. Манай Гүрэнэй бюджедһээ оборонын хэрэгтэ гаргашалагдаха гаргашанууд 1955 онойхиһоо 10 миллиард түхэригөөр бага болоһон гэхэ гү, али Гүрэнэй бюджедэй 18 процент болоно. Тиихэдэ США-тэй сэрэгэй гаргашанууд нёдондонойхиһоо 1 миллиард доллароор ехэ боложо, бюджетнэ бүхы һомололгонуудай гурбанай хоёр хубиһаа дээшэ гарана.

СССР-эй Верховно Соведэй сессээр баталан абтаһан Гүрэнэй 1956 оной бюджедэй гол хубинь нэн түрүүндэ хүндэ индустриин һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ зорюулагдана. Мүн нилээд ехэ мүнгэн зөөри хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ һомологдоно. Хүдөө ажахыда зорюулагдаһан мүнгэн зөөриин гол хубинь хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые механизацилгада гаргашалагдаха юм. 1956 ондо Бурят-Монголой Гүрэнэй бюджедһээ хүдөө ажахыда гаргагдаха мүнгэн зөөри нёдондонойхиһоо 32 процентээр ехэ болонхой.

Манай Гүрэнэй 1956 оной бюджедһээ наука болон культурые хүгжөөлгэдэ, хүн зоной элүүрые хамгаалгада, социальна страхованида ба социальна тэдхэмжэдэ 161,5 миллиард түхэриг гэхэ гү, нёдондонойхиһоо 14,8 миллиард түхэриг үлүү ехээр һомологдоо. Мүн манайшье республикын 1956 оной бюджедээр социально-культурна хэмжээ-ябуулганuудта 246 миллион түхэриг гэхэ гү, нёдондонойхиһоо 11 процентээр ехэ мүнгэн гаргашалагдаха байна.

Ажахын болон культурна байгуулалтые финансировалхын тулада оло миллиард мүнгэн зөөри манай гүрэн хадаа социалистическэ предприятинуудай болон ажахын организацинуудай нөөсэлгэһөө абадаг байна. Ажалай бүтээсын ургаһанай, үйлэдбэриин фондын үргэдэһэнэй, гаргагдаһан продукциин өөрынь үнын химдарһанай ашаар эдэ нөөсэлгэнүүд жэлһээ жэлдэ ехэ боложо байдаг, тиигэжэ энэ нөөсэлгэ хадаа СССР-эй Гүрэнэй 1956 оной бюджедэй орошын 85 процент шахуунь болохо байна.

Хүн зоной дунда тараагдадаг гүрэнэй урьһаламжаһаа ородог мүнгэн зөөри хадаа Гүрэнэй бюджедтэ нэмэлтэ орошо боложо үгэдэг.

Советскэ гүрэнэй урьһаламжа хадаа арад зоной дунда ехээр хүндэлэгдэдэг ба түргэн тараагдадаг байна. Хүн зоной дунда тараагдаһан гүрэнэй урьһаламжаһаа оролһон мүнгэн ажахын-политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехээр туһалдаг.

Дайнай урда тээ гаргагдаһан гүрэнэй урьһаламжанууд хадаа социалистическэ индустриализацилга, хүдөө ажахые коллективизацилгые бэелүүлхэдэ, манай орониие хүсэн түгэс индустриально-колхозно гүрэн болгоходо туһалһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ советскэ хүнүүд угаа ехэ политическэ дэбжэлтэтэйгээр гүрэнэй урьһаламжа захидаг байгаа. Дайн сэрэгэй үедэ арад зоной урьһаламжаар дамжан ороһон мүнгэн зөөри дайсаниие бута сохиходо ехэ туһа нэмэри боложо үгөө һэн. Эдэ жэлнүүдтэ манай республика соо захигдаһан урьһаламжа 252,3 миллион түхэриг болоһон юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэһэнэйшье һүүлээр ажахыгаа һэргээн бодхоохо, саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэнэй урьһаламжанууд ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Дайнай дүүрэһэнһээ хойшо үнгэрһэн арбан жэл соо Бурят-Монголой ажалшад 724 миллион түхэригэй урьһаламжа захиһан байна.

Советскэ урьһаламжа СССР-эй арадай ажахые саашадань хүгжөөхэдэ туһалхаһаа гадна, хүн зондо нилээд ехэ олзо үгэдэг. Гансахан энэ жэлдэ шүүбэрилгын 27 тираж үнгэргэгдэхэ байна. Тэрээнһээ гадна облигациин үнеэнь түлэхэ 6 тираж үнгэргэгдэхэ. Эдэ бүхы шүүбэринүүдтэ энэ оной туршада хамта дээрээ 14 миллиард түхэриг облигаци захигшадта түлэгдэхэ юм.

1955 оной туршада Бурят-Монголой АССР дотор облигаци захигшадта 34 миллион шахуу түхэригэй шүүбэри түлэгдөө. Шүүбэритэ тиражуудай болон үнеэнь ту... тиражуудай олон болоһонтой ... шарамдуулан 1956 ондо респу... доторнай облигаци захигшад... миллион тухай түхэриг түлэ... байха.

Манай правительствын гар... урьһаламжанууд яахадаа ам... тайгаар хүн зоной дунда тар... даг бэ гэхэдэ урьһаламжаар ... һон мүнгэн зөөри бүхы арада... туһада—шэнэ завод, фабри... дые, МТС, совхозуудые, б... гэрнүүдые, һургуули, больни... дые, хүүгэдэй ясли болон саду... барилгада, ажалшан зоной а... байдалые һайжаруултада, ку... турна хэмжээе дээшэлүүлгэдэ, ... ветскэ гүрэнэй хүсэ шадалые ... жүүлгэдэ зорюулагдана гэжэ ... нэр һайн мэдэдэг. Эгээл тии... Советскэ Правительствын гар... гүрэнэй урьһаламжые манай ... нүүд нэгэ һаналтайгаар захидаг ... на бшуу.

Советскэ гүрэнэй 1956 оной ур... ламжаһаа ороһон мүнгэн зург... табанжэлэй түсэбөөр хараалаг... асари ехэ гидроэлектростанц... дые, олон шэнэ фабрика боло... водуудые, һургуули, театрну... барилгада, шэнэ газар ашагла... ба арадай ажахын бусад шу... һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ зор... лагдаха байна. Тиигэжэ арад зо... нөөсэлгэ хадаа эб найрамдала... циализмын лагериие толгойло... һан манай Советскэ Союзай ... шадалые улам бэхижүүлгэдэ ту... на.

Г. ПАВЛОЦКИЙ, БМАССР-... Гүрэнэй ажалай нөөсэ... кассын ба Гүрэнэй кред... управлениин начал...

Лекцинүүдые түрэлхи хэлэн дээрэ олоор уншахыень хүсэнэбди

…рят-Монголой үнэн» газетэдэ …гдоhон нүхэр Б. Цыбендор… «Түрэлхи бурят-монгол ли…турна хэлэеэ улам саашадань …эхэ» гэһэн гаршагтай статьяе … байхадаа, энээн тушаа …гөө һанамжые бэшэхэ хүсэ…нэб.

…дэб гэхэдэ, манайшье Яруу… аймагта бурят-монгол хэ… хүгжөөхэ хэрэгтэ тусхай анха…ндуулагданагүй. Энээн тухай …гэршэлнэб гэхэдэ, манай эндэ …ламжын бүхы хүдэлмэри ехэн… ород хэлэн дээрэ ябуулагдана. …зоной дунда шадаал һаа ород … дээрэ хэлэхэ гэжэ оролдодог … бии болошонхой.

…цинүүд, элидхэлнүүд болон …дөөнүүд бурят-монгол хэлэн … тон үсөөнөөр хэгдэдэг мүр… …тон хангалтагүй байдаг. Сэ… хэлэхэдэ, гансал колхозуу… суглаанууд дээрэ үндэһэн … хэлээрээ хөөрэлдэдэг юм. …ше, зарим тиимэ суглаанууд … холимогоор, хаhадынь оро… …хахадынь бурядаар хөөрэлдэ… …арнууд яһала бии.

…им лекторнүүд бурят хэлэн … лекци уншахадаа хэрэггүй … ород үгэнүүдые, хэтэрхэдээ …агольно формонуудые тон … хэрэглэдэг байна. Харюусал… …хэдэй юрэнхыдөө иимээр хэ…нь, илангаяа залуушуул ойл…шье һаа, тэдэниие һажаажа … гээшэ.

…ай аймагай хүтэлбэрилхы за… …хэд илангаяа лекци, элидхэл… … бурят хэлэн дээрэ тон үсөө… …ншадаг. Уншахадаа, хэлэхэ… … сугларһан зониие балай һо…лнагүй, тиимэһээ өөһэдынгөө … дүүргэнэгүй, ушар иимэһээ … болон элидхэлнүүд ёһо тэды… …эргэгдэнэ бшуу.

…ань тэмдэглэбэл, мүн олохон … хүтэлбэрилхы нүхэдүүд «Бу…нголой үнэн», «Бурят-Монго… комсомолец» газетэнүүдые, …лай-толон» гэжэ журнал ун…гүй гү, али тоодоггүй занша…айдхадаа хүдөөгэй библиоте… … бурят номуудаар уншагшадай …енцинүүдые үнгэргэнэгүй.

…эй үедэ республикын лекци…бюроһоо нэгэшье хүн ерэжэ, …ар лекци уншаагүй. Урдань …эшье ородоор «шууюулжар… байһан юм. Энэнь ород хэлэ…гүй гү, али бага мэдэхэ зон…тосогүй байдаг һэн.

…убликын уранзохёолшод … ерэжэ, уншагшадтаяа уул… хөөрэлдөө үнгэргөөдүй бай… …үн радиогоорше һайн дам…жуулганууд тон хомор хэгдэдэг. Бурят-монгол хэлэн дээрэ хэлэһэн зарим дамжуулгануудынь удха багатай, заримдаа тон олон ород үгэнүүд оруулагдаһан байдаг. Энэнь яаралтайгаар оршуулагдаһанһаа болоно.

Мүн радиогоор бурят дуунууд тон үсөөнөөр дамжуулагдана. Юрэдөө нэгэ бага олоор дамжуулха дуунууд хомор юм гү, али ямар бэ? Очерк, рассказууд хаа яа дамжуулагдана. Бурят-монгол хэлэн дээрэ мүртэй дамжуулгануудые хээ һаа, зохид байна. Ч. Генинов, Ц. Шагжин болон бусад нүхэдүүд радиогоор ураннайханай дамжуулгада юундэ багаар хабаадалсанаб?

Бурят-монгол хэлые хүгжөөхэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ойлгосотойгоор ябуулха талаар манай Яруунын аймагай газетын редакци һанаагаа табиха ёһотой байгаа. Харин тус газетэ оршуулгагүйгөөр гарадаг болоһонһоо хойшо (1954 оной һүүл багһаа хойшо) бурят хэлэн дээрэ статьянуудые толилхоёо болишоо. Тус газетэ нэгэ доро хоёр хэлэн дээрэ гараха байгаа. Мүнөө энэ газетэдэ ганса ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн статьянууд болон бусад корреспонденци толилогдоно. КПСС-эй Яруунын айком юу хаража байдаг бэ? 1954 оной һүүл багһаа хойшо мүнөө болотор манай аймагай газетэ бурят хэлэн дээрэ нэгэшье очерк, рассказ, шүлэг толилоогүйнь гайхалтай!

Ушар иимэһээ манай олонхи колхознигууд, бусад ажалшад бурядаар бэшэгдэһэн статьянуудые хүдөө ажахын, элдэб научна болон бусад һонинуудые уншажа һонирхохые хүсэнэ.

Парти, правительство ямар ехэ зорилтонуудые манай арадай үмэнэ табяа гээшэб? Ганса хүдөө ажахые эрид хүгжөөхын тула ямар ехэ хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаад байнаб! Эдэ бүгэдые түрэлхи хэлэн дээрэнь колхознигуудта ойлгуулха тон шухала.

Манай аймагай колхознигуудай дунда үзэг бэшэг бага-бага мэдэдэг наһатайшуул олон бшуу. Тиимэһээ гансашье Яруунада бэшэ, харин республикын бусадшье аймагуудта бурят хэлые саашадань улам хүгжөөхэ, манай бурят-монгол арадай маяг түхэлөөрөө национальна, удхаараа социалистическэ соёл культурые саашадань амжалтатайгаар дэбжээхэ ёһотойбди.

М. Доржиев.

Сосново-Озёрск.

Зуу гара наһатанай ойн баяр

Дагестанска АССР. Шурагатска районой Сулебкент гэжэ тосхоной ажалшад зуу гараһан Ахмед Адамов, Манна Алиева гэгшэдэй ойн һайндэрые һаяхан тэмдэглэбэ. Зуун жэлэй саада тээ Санокри гэжэ даргинска үндэр уулын аулда тэрэ хоёрой түрэ болоһон юм.

Эдэ залуу таряашадай бүлын ажабайдал тиихэдэ хүшэр хүндэ байгаа. Тэдэнэр эрид үндэр хадын ташаланда бирагүйхэн хэһэг газар зобожо элдүүрилдэг, помещигүүдтэ хүлһэншөөр ажалладаг байгаа. Ажалда дуратай Ахмед шулуушанай мэргэжэл шудалаад, лалын мүргэлтэнэй һүмэнүүдые, ехэ гэр байшангуудые барилсаһан байха юм. Теэд тэрэнэй өөрынь бүлэ тулюурхан сакле соо хабшалдажа ажаһуудаг һэн.

Октябрьска революциин болохо үедэ Ахмед Манна хоёр ехээр үтэлһэн байгаа. Тэдэнэр мүнөө Зухра гэжэ аша басагантаяа, тэрээнэй нүхэр, хүдөөгэй һургуулиин багша Сулейман Ахмедовтэй уужам салуу байшан соо ажаһууна. Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз үндэр наһатай эдэ граждананиинуудые материальнаар хангаха тухай анхарал оролдолго гаргана.

Ахмед Манна хоёрой бэенүүдынь тон һайн. Тэдэнэр наһан соогоошье хэзээ нэгэтэ үбшэлһэнөө һанадаггүй. Ахмед дүрбэхэн жэлэй урда тээ, 117 наһатай байхадаа колхоздоо шулуун барилга һүүлшынхеэ барилсаһан юм.

Тэдэнэр мүнөө үндэр наһатай болоошье һаа (Манна 124-тэй, Ахмед—121-тэй), колхозой ажал хэрэгээр һонирхожо байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахмед Адамов, Манна Алиева.

ТАСС-эй фотохронико.

Чайна хүдэлмэреэ һайжаруулба

Заиграй тосхоной чайнада хооллогшод өөһэдыгөө хангадаг боложо, чайнын хүдэлмэри нилээд һайжараа.

Чайнада хооллогшодые өөһэдөөрнь хангуулдаг болохо тушаа аймпотребсоюз горьтойхон хүдэлмэри ябуулһан юм. Чайнада хэрэгтэй зүйлнүүд: кухниин ба столовын амһартанууд, 36 хүнэй һууха һуури, эдеэ хоол бэлдэдэг, амһарта угаадаг газарнууд шэнэдхэн һэльбэгдэһэн байна.

Чайнын зал соо сэнгэлиг, арюун, хүнэй дура татамаар болонхой, столнуудынь клеёнко болон сагаан скатертьнуудаар хушагданхай. Тэрээн дээрэнь перецтэй, горчицатай, дабһатай элдэб приборнууд, салфеткэнүүдтэй вазанууд табигданхай. Гоё хабшааһан соо меню бэшээтэй. Сагаан бүдөөр оёһон дугтыгаар бүригдэһэн нэгэ түхэлэй стулнууд, сонхонуудайнь наагуур үлгэһэн үнгэ бүриин зүһэнэй шторнууд залые шэмэглэнэ. Мүн умывальник, мылэ, полотенцэ бии.

Чайнын коллектив хүн зониие амтатай хоолоор хангахын тула оролдоно. Сагаан талхаар элдэб янзын эдеэ хоолой зүйлнүүд үдэр бүри бэлдэгдэнэ. Эдээнэй тоодо сдобо, булочка, ливертэй ба капустатай пирожогууд, олади, блины, торт, пирожно, сахартай бообонууд ороно.

15 жэлдэ повароор хүдэлжэ байһан ахалагша повар Манзырева оролдосотойгоор ажаллажа, эрхим шанартай, амтатай эдеэ буйлуулна. Чайнын коллектив эмхитэй эбтэйгээр ажаллажа, хооллогшодой эрилтые хүсэдөөр хангаха гэжэ оролдоно. Чайные муугаар хүдэлмэрилнэ гэжэ нэгэшье гомдол ороогүй юм. Харин 1955 ондо ажалшадай зүгһөө 20 гаран баясхалан бэшэгдэһэн байна. Чайнын коллективэй һайн хоол бэлдэдэг, эндэ орогшодые ариг сэбэрээр, культурнаар хангадаг дээрэһээнь ажалшад баясхалан хүргэнэ.

Чайнын дэргэдэ гахай шахагдадаг болонхой. Һүүлшын 10 һара соо 15 гахай шахагдаа. Өөһэдэйнь шахаһан гахайнуудһаа 2,5 тонно һайн шанартай мяхан абтаа. Тиимэһээ мяхаар бэлдэһэн эдеэ хоол энэ чайнада элбэг ба химда сэнтэй юм. Мүнөө эндэ 12 гахай шахагдана.

Чайнада өөһэдыгөө хангалга хадаа хүн зондо ехэ аятай, тааруу юм. Хүнүүд столоводо үни саг соо эдеэ хүлеэжэ һуухая болёо. Хэрбээ урдань үдын хоол эдихэдэ 1 час үнгэрдэг байгаа һаа, мүнөө миин 20—30 минута хэрэгтэй болоо. Эдеэ хоолой шанар, ассортимент бүри һайжараа.

Иигэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолые заиграйнхид бодото дээрэнь бэелүүлнэ.

Н. Хазагаев.

Дансаран ДОРЖОI УТАБАЙ

Хонишон басаганай үгэ

Хонид түлөө барюулжа,
Хоёр гурбаар эхирлээ.
Ашаа туһаа харуулжа,
Ажалшадта олзо асараа.

Эхирлэхэ хониндоо
Эдеэ хоолынь нэмэгшэб.
Түргэ түргөөр һүниндөө
Түрхэ хонёо эрьегшэб.

Алтай — баян хизаарһаа
Амба хусанууд үгтөө.
Үбэлэй тэн—январьһаа
Үүлтэртэ түлынь абтаа.

Хабар эртүүр, үбэлдөө
Хурьгалуулхаш. Зохид даа.
Хүйтэн аргаар оролдоод
Харууһалхаш. Амар даа.

Зоотехнигүүдэй үүсхэлээр
Зүбтэй арга нэбтэрнэ.
Хонид үүлтэр үүлтэрээр
Колхоз дээрэм жэгдэрнэ.

Алтайн хизаар туһаараа
Аажам орон Бурядтайм,
Хонин халуун шуһаараа
Холбон ерээш! Баяртайб.

Хонин хэшэг барилсан
Худа ураг болоолди.
Хүндын ёһоор урилсан
Хамтын дүршэл олоолди.

Түрүү дүршэл һажаажа
Түргөөр хонёо үдхэел.
Торгон нооһо тушаажа
Түрэл ороноо тэдхэел.

Бүтүү нарин нооһотой
Бойногто хонид гээшэмнайл
Брынзэ, мяха, арһатай —
Баялигуудай нэгэмнайл.

Г. БАЗАРЖАПОВ

Галуута нуур

Арбаадхан наһандаа амба баян ноёдой
Адууһа мал адуулжа, эрьедэш ябахадам,
Аймшагтай һүреэтэй уураа хүрэжэ байһандал
Аашалан, дэбхэрэн, сорьёлон байгша һэнши.

Уйдан гашуудан эрьедэш ерэжэ һуугаад,
Уйдхарта дуугаа утаар татан дуулахадам,
Һамааруулха гэһэндэл һэрюухэн һэбшээгээр
Һайхан үһыем эльбэн байгша һэнши.

Совет гүрэнэй тогтоһонһоо хойшо
Сохом ондоо боложо хубилааш,
Һанаагаа амаржа гэрэлтэһэн шэнги
Һаруул һайханаар яларан мандааш.

Ашата баялигаа дараанһаань гаргажа,
Аба орондоо бэлэглэн бараяш.
Һайхан үндэр эрье дээрэш
Һаргама город урган бодоо.

Хүсэтэ үргэн үбсүүн дээрэш
Хоёр инагууд хөөрэлдэн тамарна.
Хаража хөөршөөн сэдьхэлээ хүдэлгэһэндэл
Хүсэтэ долгёор үлгыдэн байнаш.

ХУДАЛША ГОНГОР

Бишыхан рассказ

Нэгэтэ Гонгор ой руу жэмэс түүхэеэ ошоод, бэшэ нүхэдһөө зорюута таһарба. Ябана, ябана. Теэд, хайшаашье ябаһанаа мэдэнэгүй. Харин айдаһаниинь угаа ехээр хүрэжэ эхилбэ. Зүрхэнь бүри түргэдэн луг луг сохилно.. Гонгор зүрхэтэй хүн болохо гэжэ нүхэдһөө гансаараа таһарһан байгаа бшуу.

—Нүхэд абарыт! Хаанабта?!,—гэжэ айһандаа уйлганажа байжа, угаа ехээр ооголжорхибо. Нүхэдынь дуулаад, ехээр гайхажа, гэнтэ Гонгороо үгылбэ.

—Ябая! Гонгороо бэдэрэе! Шэрэнги соо хэбэртэй! — гэлдэһээр бэдэржэ ошобо.

Уданшьегүй нүхэдынь Гонгороо олобо ха... Харин Гонгор томоотой янзаар нүхэдэйнгөө урдаһаа: «Айба гут? Таниие зорюута айлгаа һэмнайб,»—гээд, шал худалаар энеэхэ гэжэ оролдоно.

—Нүхэд, Гонгорнай угаа худалша юм байна, мэдэгты! Өөрөө үхэтэрөө айгаад, бидэнтэеэ уулзахадаа һүрхэйтэнэ гээшэл даа. Нюдэнэйнь нёлбоһо харыт, үшөө катаагүйл,—гэжэ тэндэ байһан Дабаа хүбүүн хэлэнэ. Гонгор шад улаан боложо, толгойгоо гунхуулшана. Булта аман соогоо «Гонгор худалша» гэлдэнэ.

Тэрэ сагһаа хойшо Гонгор худалаар хэлэхээ болёо һэн.

Б. Халзанов.

…ГЫН ТАЛАДА ХОНИ ҮСХЭХЭДЭ ҺАЙН

(Читын областиин Агын округой Согто-Хангилай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Базар Намжиловай хөөрөөнһөө)

…й Агын бурядууд хэр угһаа …табан хушуу мал: адуу, үхэр, …маа, тэмээ үсхэбэрилжэ бай… Зүгөөр, хонидые үлэмжэ …схэдэг байнабди. Юуб гэхэ…й Агада хонидой хэдэн мян…аа бэлшэжэ ябаха үргэн …ала дайда бии. Жэшээлхэ…й колхоз үрэжэл һайнтай … 86 мянган гектар газар… Энэ газар дээрэмнай 2000 …бэртэ бодо мал, 30 гара …онин, 800 гаран адуун, 400-…ээн бэлшэжэ ябадаг. Гадна, …уу гахайтайбди.

…й жэлнүүдтэ манай колхо…үд хони үсхэбэрилгэеэ хүг… тулада шангаар тэмсэжэ… Тиигэжэ хонидоймнай тоо …эл бүри хэдэн мянгаардаа…шорно, үүлтэрынь түргэнөөр …а. Хонин һүрэгэймнай хаха…нуу нарин ба нарибтар ноо…ноо. Тиигэжэ гүрэндөө ута… шэнги нарин, нарибтар … ехээр тушаадаг болоһоной …ансахан хони үсхэбэрилгэ…нээ миллионһоо дээшэ түхэ…зо доход абанабди. Жэ…, үнгэрэгшэ жэлдэ хони үс…эһөө хамта миллион гурбан …ан түхэригэй, тэрэ тоодо …оһо тушаалгаһаа миллион … олзо оруулһан байнабди.

…өө манай түрүүшын ам… …кэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. …банкэлэй үедэ хонидойн… …толгойе 60 мянганда хүргэ… …калайнгаа энэ һалбариһаа …табан миллион түхэригэй ол… … болохо зорилго урдаа та…

…ндэ бидэнэр хонидойнгоо …ые, шэнэ түл абалгые хэ… …эйхиһээ эмхитэй һайнаар … байнабди. Үнгэрэгшэ үбэл…оймнай эхэ хонидой ота… 977 хонин хурьгалжа, хамта 3056 хурьган абтаа. Тиигэжэ 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьган абтаад, нэгэшье толгойн үхэлгүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Зарим түрүү отарынхиднай, жэшээлхэдэ,

Галдан Галсановай отарынхид үбэл түрүүлһэн 100 эхэ хонин бүриһөө 109 хурьга абанхай. Минии даажа байдаг отарын 570 хониной 530-аадынь хурьгалжа, 540 гаран хурьган абтаад, нэгэшье толгойн хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байдаг. Үшөө 40-өөд хонин хурьгалха.

Бидэнэр һүүлэй жэлнүүдтэ хонидоо үбэлдөө, хабар эртэ хурьгалуулдаг боложо, энэ аргын арсалшагүй һайн байһаниие ойлгобобди. Үбэл гараһан хурьгад элдэб үбшэнөөр үбдэнэгүй, һайнаар түлжэнэ. Мүн хониднай үбэл хурьгалхадаа хүсэ шадал һайнтай байдаг. Үбэлэй хурьгад хабар оройн хурьгадта орходоо намар болотор һураггүй томо боложо, үбэлжэлгые яаралгүйгөөр дабадаг байна. Хойто жэлынь түлгэ болоод ябахадань үбэлэй хурьгадые хайшалхада хабарай оройн хурьгадта орходоо хоёр дахин шахуу ехэ нооһо үгэдэг юм.

Манай хонишод ойрын жэлнүүдтэ гол түлэб хонидоо үбэлдөө, хабар эртэ хурьгалуулдаг болохо зорилготой. Байрануудай дутамаг дээрэһээ, мүнөө үшөөл олонхи хониднай хабар орой хурьгална. Энэ хабартаа үшөө 7 мянгаад хониднай хурьгалха юм.

Бидэнэр эртынгээ хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлдэгбди. Хурьгалһан хонид һара тухай саг соо хурьгатаяа хамта байрада байлгагдан эдеэлүүлэгдэжэ, харууһалагдажа байгаад, саашадаа үдэрынь бэлшээридэ гаргагдадаг. Тиигээд бэлшээриһээ ерэхэдэнь эхэ хонидые сакман сакманаарнь һалгаад хурьгадтайнь хонуулдагбди. Манай отарада мүнөө 6 томо сакман эмхидхэгдэнхэй. Хурьгатай хонидые харууһалха 6 сакманщик хүдэлмэрилнэ. Нарай хурьгадтай хонидой байрые хуурай, дороо зөөлэхэн, һайн дэбисхэртэй, һалхи һүрьехэ нүхэгүй байлгаха хэрэгтэй.

Ондо ондоо сагуудта гараһан хурьгадые хоорондонь холисолдуулангүй, сакман сакманаарнь эдеэлүүлжэ, харууһалжа байха гээшэ тон шухала. Хүсэд һайнаар дулаараагүй байхада хурьгадые эхэтэйнь хамта бэлшээридэ гаргажа болохогүй. Юуб гэхэдэ, нарай бага хурьгад хонидоор ябахадаа түргэнөөр эсэжэ, гэдээгүй хүйтэн газар дээрэ хирэхирэ болоод лэ хэбтэшэдэг. Тиигэжэ ябахадаа хурьгад хүйтэ абаад, үбдэжэ, гарзалжа болохо. Тиимэһээ хурьгадые эхэтэйнь хамта бэлшээридэ гаргахадаа ехээр нарилха хэрэгтэй.

Манай хонид үбэл зунгүй адуулганда ябажа гарадаг. Үбэлдөө бидэнэр хонидоо үглөөнэй арбадахи часта адуулганда гаргаад, үдэшэ нара оротор, 6—7 час болотор бэлшээдэгбди. Хурьгалха хонид 7—8 хоног урдуур байрада байлгагдажа, үбһэ эдидэг. Бэшэ сагтань, үбэлдөөшье хониднай бэлшэжэ гарадаг юм.

Хонидые үбэлэй сагта һайнаар, шадажа адуулха гээшэ ехэ удхашанартай. Бидэнэр бүри намар байхада, саһанай ороогүйдэ бэлшээриингээ газар һайнаар хаража, үбэлдөө хонидоо али бэлшээридэ ямар сагта адуулха тухайгаа һайнаар тухайлдаг байнабди. Мүн үбэлдөө хурьгалһан хонидоо ногооной гаратар ямар бэлшээридэ адуулха тухайгаа эртээнһээ багсаажа абадагбди.

Зарим жэлнүүдтэ намар эртүүр бороотой байжа, илангаяа набтар дооро газарта хэнзэ ногоон ургаад, шэмэтэеэ хүхэ зандаа саһан доро орошодог юм. Иимэ хэнзэ ногооной ургаһан газарта хонидые, илангаяа эхэ хонидые бэлшээхэдэ аргагүй һайнаар эдеэлдэг, тэнхээ тамираа алдадаггүй. Зарим жэлнүүдтэ орой болоһон хойно бороотой ехээр ороходо, хэнзэ ногоон балай ургадагшьегүй, харин набтар дооро газарай хагдые шобто угаажархидаг байна. Тиигэжэ оройн бороо хатданай шэмые ехээр доошолуулдаг юм. Бидэнэр намар орой болоһон хойно бороогой ехээр орожо, набтар дооро газарай хагдые угаажархиһан байгаа һаань, үбэлдөө хонидоо үндэр доболиг газарта бэлшээдэгбди. Юуб гэхэдэ, добо ташалан газарта уһан тогтодоггүй тула хагданиинь ехээр угаагдаагүй, шэмээ гээгээгүй байдаг бшуу.

Үбэлэй сагта хонидые бэлшээридэ гаргаад, хагда һайнтай газарта тогтоожо, бусаажа ябаад адуулха хэрэгтэй. Хэрбээ һүрэг хонидые бэлшээри дээрэ гаргаад, дураарнь орхижорхёо һаа, зарим хүсэ шадал һайнтай, тэгүүлдэгүүдынь үрдилдэжэ ябаад, саһаа малтан эдеэлжэ хүсэгдэнгүй ябадаг. Харин тэнхээ тамираар һула хонид тэдэнээ хүсэжэ ядан гэшхэгдэшэһэн газараар ябажа байхадаа муугаар эдеэлдэг, сададаггүй юм. Иигэжэ зарим хонидоо хооһоор үлөөжэрхихэгүйн тулада тэгүүлдэгүүдынь зогсоожо, һүрэгөө эрюулжэ ябаад, адуулха хэрэгтэй. Бэлшэжэ ябаһан һүрэг хонидые тэхэрюулжэрхихэдэ, гээгдэжэ ябаашадынь түр зуура урдаа гаража, һайнаар эдеэлдэг.

Бидэнэр үбэлдөө хонидоо адуулхын тулада саһа этэжэ, хамадаггүйбди. Саһыень хамахада хагданай эгээ шэмэ һайнтай талань бутаржа унаад, миин горзогор суурынь үлэшэдэг юм. Үбэлдөө үндэршэг, хүр саһагүй газарта хонидые адуулха хэрэгтэй. Бэлшээриинь газарые үбэлдөөшье, зундаашье һэлгэжэ адуулхада хонид дуратайгаар, һонирхожо эдеэлдэг.

Зун, намарай сагта хонидые һайнаар бэлшээжэ, хүсэ шадал абхуулха хэрэгтэй. Бидэнэр зун, намартаа хонидоо үглөөгүүр эртэлжэ адуулганда гаргаад, һэрюун үдэр байгаа һаань, үдэр дүүрэн, харанхы болотор бэлшээдэгбди. Наратай халуун үдэр 10 час багһаа 4—5 час болотор хонид тиирүүлэгдэдэг. Зундаа шанга наратай байгаалгүй һаань, һэбшээ һалхитай үндэр газарта хонидые адуулжа ябахада хамаагүй. Наран дээрэ гаража, хонидой халуурхажа захалхалаар уһалжархихада тэдэнэр нилээдгүй һэрюусээд, удаахан саг соо бэлшэдэг. Хонид садахадаа хэбтэхээ һанадаг юм. Тиихэдэнь бидэнэр бодхоожо байгаад, һайнаар эдеэлүүлхыень оролдодогбди.

Хонидые шииг намагтай газарта байлгахада, мүн адуулхадашье муу. Хуурай добуун газарта хонидые байлгахада, адуулхада һайн байдаг. Бидэнэр зундаа 6—7 хоноод лэ хонидоо хужартай тогтомол уһанһаа уһалжа байдагбди. Иимэ уһа уухадаа хонид эдихэ юумэндэ хомхой болодог, түргэнөөр таргалдаг юм. Хужартай уһан хонидой бэедэ ехэ һайн. Юрэдөөл, хони хурьгадта тэжээлэй дабһа, яһанай гурил болон бусад минеральна тэжээл эдюулжэ байхада аргагүй һайн гээшэ.

Шэнэ түл олоор абажа байха үедөө хонишод эгээл сүлөө забдагүйгөөр ажалладаг. Хонид үбэлдөө али оло хээрэ хурьгалжархидаг юм. Бидэнэр хонидой олоороо хурьгалжа байха үедэ мори тэргэ хүллөөд, һүрэгэйнгөө хойноһоо абажа ябадагбди. Тиигээд хээрэ хурьгалхаяа байһан хонид ургалагдажа баригдаад, тэргэ дээрэ абажа ябаһан хайрсаг соо хоёр-гурбаараа хэгдэжэ, байрадаа асарагдадаг юм. Хурьгынь хүйтэ абхуулхагүйн тула хонидоо хээрэ түрүүлхэгүй гэжэ али болохоор оролдодогбди.

Манай колхоздо хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри түсэбэй ёһоор, бодомжотойгоор ябуулагдажа байдаг. Шэрүүн гү, али нарибтаршье нооһотой хонидто нарин нооһотой хуса табихада янза бүриин нооһотой хурьгад гарадаг. Тиимэһээ эхэһээнь һалгаажа, шэнэ отарануудые эмхидхэхэдээ хурьгадые нооһонойнь шанараар илгаха хэрэгтэй. Холисогүй нарин нооһотой хурьгад амяараа отара болгогдожо, тэдээндэ һайн ногоотой бэлшээри үгтэдэг, үбэлдөө үбһэ, концентрат пэмэжэ эдюулэгдэдэг юм.

Иигэжэ бидэнэр хонидойнгоо тоо толгой олошоруулжа, үүлтэрыень һайжаруулжа байнабди. Энэ жэлдэ манай отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 105-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,5—4 килограмм нооһо хайшалха уялгатай. Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө оролдохобди.

Уласхоорондын шэнжэлэл

«ХҮЙТЭН ДАЙНАЙ» ПОЛИТИКЫН КРИЗИС УЛАМ hҮЖЭРНЭ

hүүлэй үеын уласхоорондын событинууд амгалан ёhоор зэргэ оршон байха үзэл бодолой шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэгдээ. Инди, Бирма болон Афганистан худар советскэ хүтэлбэрилэгшэдэй амжалтатайгаар ябажа ерэhэнэй hүүлээр, баруун тээхи хархис пропагандистнууд ниитын ондо ондоо байгуулгатай оронуудай амгалан ёhоор зэргэ оршон байха тухай табан гол ёhоной удхашанарые багадхаха гэжэ, эдэ гол ёhонууд бага сагал дэлгэржэ болохо гэжэ, тэдэ ёhонуудые Советскэ Союзай ба гол капиталистическэ гүрэнүүдэй хоорондын харилсаануудта хэрэглэжэ болохогүй хэбэртэйгээр тодоруулха гэжэ ехэхэн хүсэлэлгэ гаргаhан байха юм.

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой Англи ошожо ерэhэнэй hүүлээр, эдэнэй ба английска хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хэлсээнэй hайнаар хэгдэhэнэй hүүлээр тиимэ hанал бодол тон үндэhэгүйгөөр дуулдана. «Хоорондохи харилсаануудтаа, тэрэшэлэн бусад гүрэнүүдтэй хэдэг харилсаануудтаа эдэ хоёр орон Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гол ёhонуудые үндэhэ болгохо, национальна бэеэ даанхай байдалые, сүлөөтэ эрхые хүндэлхэ, территориальна талаараа бүтэн бүрин байха ба өөр өөрынгөө дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархахагүй гээшэ ниитынгээ байгуулалтаhаа дулдыдангүй гүрэнүүдэй хани ёhоор харилсаха, амгалан ёhоор зэргэ оршохо үндэhэ hуури болохо байhандань этитгэнэбди» гэжэ англо-советскэ хамтын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Тиимэ болохолоороо, ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй хани харилсалгын үндэhэ hууринь амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгын гол ёhонууд болохо ушартай гэжэ англо-советскэ хамтын мэдүүлгэ соо заагдана. Англо-советскэ мэдүүлгэ соо дурсагдаhан гол ёhонуудай «панча шилын» гол ёhонуудта дүтэрхы байhыень хилын саанахи шэнжэлэгшэд зүбөөр тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, «бэе бэеэ хүндэлжэ ондо ондоо гуримуудай зэргэ оршон байха гол ёhонуудые, Бандунгска конференци дээрэ баталан абтаhанда адлишуу найрүулгатай гол ёhонуудые Великобританиин ба СССР-эй мэдэржэ байhыень хамтын мэдүүлгэ гэршэлнэ. Тиигэхэдэнь баярлангүй яагаад байлтай гээшэб!» гэжэ французска «Либерасьон» газетэ тэмдэглэнэ.

Н. А. Булганинай, Н. С. Хрущевой Англи ошожо амжалтатайгаар хэлсээ хэhэн ушар тус тус оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондоо сэхэ харилсаха ябадалай үрэтэй байhые гэршэлэн харуулаад, советско-английска харилсаае hайжаруулха ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхэ ехэ арга боломжын бии байhые элирүүлээ. Хэлсээнэй амжалтатай үнгэрhые советскэшье, английскашье хүтэлбэрилэгшэд мэдэрhэн байна.

Американска монополинуудай түлөөлэгшэдэй зарим хубиин хүсэдэг юумые бодото дээрээ болоhон юумэн шэнгеэр харуулха гэжэ hэдэдэг американска газетэнүүдэй шашалдаануудай худал хуурмагынь элирнэ. Жэшээлхэдэ, советско-английска хэлсээн «ямаршье үрэгүй» дүүрэhэн хэбэртэйгээр, хэлсээнэй үрэ дүн «бирагүй» байhан хэбэртэйгээр «Нью-Йорк Таймс» газетэ баталан бэшэнэ. Энээнhээнь харахада, амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политикын амжалта американска гол газетэнүүдэй нэгэндэ «бирагүй» үзэгдэл болоно бшуу... Англо-советскэ хэлсээнэй hайнаар дүүрэлгэ тэрэ газетэдэ таагүй байhан дээрэhээл «Нью-Йорк Таймсын» тиимэ тобшолол хэхэ ушартай болоhыень тодоруулан дурдаhанай хэрэг бии аал.

Хэлсээнэй үедэ бэрхэшээлнүүдэй гараhые советскэшье, английскашье хүтэлбэрилэгшэд арсаагүй. Зарим асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсоhон шиидхэбэри абтаагүй гэжэ англо-советскэ мэдүүлгэ соо бэшэгдэнхэй. Гэхэ зуура, шиидхэгдээгүй асуудалнуудай саашадаа зүбшэн хэлсэгдэхэ ёhотой байhые хоёр талын онсолон тэмдэглэhэниинь шухала.

Гадаадын олохон шэнжэлэгшэд зарим асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсожо шадагдаагүй байhанай шалтаганууд тушаа бэшэхэ зуураа, Хойто-атлантическа союзай хамаатай уялгануудаар Англиин холбогдонхой байhые hануулан дурдана.

Амгалан ёhоор саашадаа зэргэ оршон байлгын хэрэгтэ, Советскэ Союзай болон капиталистическэ оронуудай хоорондын харилсаа холбоондо советско-английска хэлсээнэй нүлөөлhэн үрэ дүнгүүдые дэлхэйн улад зон ехээр сэгнэбэ. Премьер-министр Ги Молле, гадаадын хэрэгүүдэй министр Пино гэгшэдэй Советскэ Союз ерэхээ байhантай дашарамдуулан, «хүйтэн дайнай» политикаhаа арсагша оронуудай улам хүгжэхэ арга боломжыень хүсэд бүрин хараадаа абахые французска хэблэл дурадхана.

Уласхоорондын түгшүүрилэй hуларhые бүгэдөөрэн мэдэржэ байгаа мүнөөнэй оршон байдалда «хүйтэн дай» номногшод ехэ бэрхэшээлдэ оронхой байна. «Спектейтор» гэдэг английска консервативна журнал тон хурсаар иигэжэ ажаглан тэмдэглэнэ гэбэл: «баруун тээхид», тодорхойгоор хэлэбэл, баруун оронуудтахи мэдээжэ бүлэг нюурнууд, үбэлэй пальто өөртөө арай шамай оёhон аад, гэнтэ дулаан болоходоншье тэрээнhээ hалаагүй хүлэржэ ябаhан хүнэй байдалда оронхой байна».

Энэнь хадаа амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политикада зэбүүрхэдэг баруун оронуудтахи, түбхын түрүүн Холбоото Штадуудтахи, бүлэгүүд зэбсэгээ хуряагаа гэhэн удхатай огто бэшэ юм. Харин тэдэнэр эб найрамдал бэхижүүлгын хэрэгтэ харша ажал-ябуулгаяа үргэлжэлүүлhээр байна. Майн 4-дэ Парижда нээгдэhэн НАТО-гэй (Хойто-атлантическа союзай) соведэй сесси тус ушарые тон эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Гадаадын хэблэлэй ниитэ hанамжын ёhоор, НАТО-до хамаатай гүрэнүүдэй хоорондо тон ехэ зүршэлдөөнэй гараhые энэ сесси элирхэйлэн харуулаа. НАТО-до хабаадагша Англиин, Франциин, баруун европейскэ бусад оронуудай промышленностиин ба худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд, политическэ ехэ ажал-ябуулагшад «баруун тээхи нэгэдэл» бэхижүүлхые хүсэхэ зуураа, «сэрэгэй ябуулга» гол болгоhонойнь түлөө, «экономическа асуудалда» хайхарамжагүйгөөр хандадаг байhанайнь түлөө НАТО-е эрид шүүмжэлнэ. НАТО-гэй соведэй сессиин нээгдэhэн оршон байдалые тайлбарилан, французска «Либерасьон» газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ: Греци, Турци, Англи гэдэгүүд «Кипр дээрэhээ боложо арсалдана, энэ организациин балканска ба Дутын Востогтохи бүлэгынь үнэндөө задаран hалажа байна. Скандинавска оронууд Зүүн оронуудтай хүршэ ёhоной харилсаа холбоогоо hэргээжэ, хамааралсахагүй гэhэн сэсэн бодолдо дуратай боложо байнхай. «Баруун тээхи оборонын» гол хубинь болохо ёhотой гэжэ хэдэн жэлэй туршада хэлэгдэдэг байhан баруунгерманска шэнэ арми hаял бии боложо байна. Тахюутаhан ушарынь юуб гэхэдэ: иимэ обороно үнэндөө шухала хэрэгтэй юм гү гэhэн асуудал, Адэнауэрэй hанал бодолдо зүришэн, Баруун Германи дотор ходо гарадаг болонхой. Бишыхан Исланди американска сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ хамагhаа түрүүн табиба. Франци Хойто Африка худар эльгээхын тула өөhэдынгөө шэлэмэл сэрэгүүдые Баруун Германиhаа гаргажа абаашаа. Эзэмдэлгын сэрэгүүдэй гаргашые даажа үргэлжэлхээ Боннын арсаhан ябадал континент дээрэ английска дивизинүүдэй удаан байлгые найдабаригүй болгоно...» «Зэбсэглэлгын хүндэ хүшэр хойшолонгые хүнгэдхэхэ ямар нэгэн арга олгохо гэжэ hэдэхэгүйн тула, экономическа дан ехэ хүсэлгэ гаргалгаhаа Европын оронууд, тэрэ тоодо Англи хохидоно» гэжэ «Спектейтор» журнал тобшолол хэнэ.

НАТО-гэй бэрхэшээлдэ ороhониинь бүгэдэндэ мэдээжэ баримта болонхой. Тиин тус соведэй парижска сессинь тэрэ организациие шэнэдхэхэ, hэргээхэ зорилготой. Энээнэй тулада НАТО-гэй ажал-ябуулгада экономическа асуудалнуудые оруулалсаха гэжэ дурадхана. Гэхэ зуура, американска хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай нэрлэн хэлэбэл—гүрэнэй секретарь Даллесай hүүлэй үедэ хэлэhэн үгэнүүдhээ харахада, Холбоото Штадууд «НАТО-гэй оршон соо экономическа харилсаа холбоо хэхэ» тухай хэлэдэг болобошье, үнэндөө НАТО-гэй сэрэгэй ээрхэг түримхэй удха шэнжые хубилгаха, сэрэгэй гаргаша бага болгохо хүсэлэнгүй байна.

НАТО-гэй бэрхэшээл—мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалдахи зайлашагүй үзэгдэл мүн. Уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха хэрэгтэ Советскэ Союзай хэhэн ехэ оруулалтань империалистическэ хархис бүлэгүүдэй худал хуурмаг номнолдо эсэргүү шанга сохилто болоо, тэрэ бүлэгүүд «советскэ түримхэй зорилгын аюул» бии хэбэртэйгээр хардан хэлэжэ, өөhэдынгөө политикые — сэрэгэй блогуудые эмхидхэхэ ба яаралтайгаар зэбсэглэхэ гэhэн политикаяа зүбтүүлхэ hэдэлгэ гаргана. Сэрэгэй ээрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдээ «шэнэдхэн hайжаруулха», баруун оронуудай «политическа ба экономическа талаараа hанал нэгэдэлгын» зэбсэгэй хэбэртэй болгохо гэжэ эмхидхэлшэдэйнь хэды оролдобошье, дэлхэйн зон амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгые улам улам шухалада тоолодог боложо байнхай.

«Хүйтэн дайнай» хүдэhэн дэгэлынь мүнөө хабарай сезондо яашье таарахаяа болёод байна. **С. ИВАНОВ.**

„Бурят-Монголой үнэн" газетын нэрэмжэтэ заншалта эстафетэ

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр республикымнай столица — Улан-Удэ городой Соведүүдэй Байшангай талмай дээрэ hайндэрэйхеэр хубсалhан шамбай хүхюун хүбүүд, басагад хэзээ хэзээнэйхиhээ олон байба. Байшангай трибунада үлгөөтэй улаан бүд дээрэ «Бурят-Монголой үнэн» газетын нэрэмжэтэ заншалта VII эстафетэдэ хабаадагшадта амар мэндэ!» гэhэн үгэнүүд наранай хурса элшэдэ тодоор харагдана.

...Үдэрэй 12 час. Старт дээрэ городой hургуулинуудай хори гаран басагад жагсажа, мүрысөөгөө эхилхэнь. «Гүйгты» гэhэн тэмдэг үгтэжэ, жэрын зогсоhон басагад нэгэ доро урагшаа зурагашалдаад, удангүй «Прогресс» кинотеатрын саана орожо, харагдахаяа болишоно.

Хэдыхэн минутын үнгэрhэн хойно урилдаанай харгыгаар хойно хойноhоо hубарилдан, гурбан басагад харагдана. Үбсүүндээ «44» гэhэн номертой басаган, 65-дахи дунда hургуулиин түлөөлэгшэ хамагhаа түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерэбэ. Тус hургуулиинхид тус зайе 5 минута 10 секунда соо гүйжэ гараhан байна. Тэдэнэй хойноhоо 3-дахи, 68-дахи дунда hургуулиинхид ерэжэ, 2-дохи, 3-дахи hууринуудые эзэлбэ. Энэ туйлагдаhан рекордые удаадахи урилдаанууд үлүү гаража шадаагүй.

17—18 наhатайшуул—басагадай дунда үсэд шанга урилдаан эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ 1-дэхи hургуулиинхид илажа гараhан байна. Энэ командынхид 5 минута 01,9 секунда соо ерэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй чемпион байhан 65-дахи hургуулиинхидые ахиба. Басагадай удаа тэдэнэй үетэн—хүбүүдэй урилдаан эхилбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй чемпион — 1-дэхи hургуулиинхид түрүү hуурияа алдахагүйн түлөө үсэд шангаар урилдаба. Тиибэшье hаа, тэдэнэй рекордые 65-дахи hургуулиин hурагшад хэдэхэн секундаар hайжаруулжа, түрүү hуури эзэлбэ. 1-дэхи hургуулиинхид 2-дохи hуури эзэлhэн байна.

Городой спортивна обществонуудтахи суглуулагдамал командануудай, илангаяа эрэшүүлэй дунда болохо мүрысөөе харагшад ехээр хүлеэжэ байба.

Энэ мүрысөөе үнгэрэгшэ жэлэй республикын чемпионканууд—пединститудай студентканууд, «Буревестник» гэжэ hайндуранай спортивна обществын, мүн ПВЗ-гэй «Локомотив» обществын спортсменканууд эхилнэ. Тэдэнэй дундаhаа этапhаа хоёрдохи этап хүрэтэрхи зайда эгээн түрүүлэн республикын мэдээжэ спортсменка Елизавета Гармаева ерэнэ. Тэрэнэй эстафетые пединститудай спортсменка Ильина шүүрэжэ абаад, гурбадахи этап хүрэтэр гүйжэ, нүгөөдүүлhээ урид эстафетэеэ саашань дамжуулна. Эдэнэй команда нүгөөдүүлhээ холо урид фиништэ ерэжэ, үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ hайн рекорд туйлаба.

Эхэнэрнүүдэй удаа эрэшүүлэй команданууд урилдахаар старт дээрэ жэрылдэн зогсоно. «Гүйгты» гэhэн тэмдэг үгтэжэ, зурагад гэлдэн шииряг хүбүүд урагшаа гүйлдэнэ. Эгээн түрүүлэн «Локомотив» обществын спортсмен Уланов этапта ерэнэ. Тэрэнэй хойноhоо педагогическа болон зооветеринарна институдуудай спортсменүүд эстафетэеэ саашань дамжуулба. Хурдан шанга урилдаанай hүүлээр пединститудай спортсменүүд түрүүлэн ерэжэ, нэгэдэхи hуури эзэлээ. Хоёрдохи hуурие зооветеринарна институдайхид эзэлhэн байна.

Урилдаан дүүрэжэ, дүнгүүд гаргагдаба.

Эстафетэдэ илаhан командануудта дамжуулгын шангууд, грамотанууд барюулагдаа. Тэдэнэй дунда 65-дахи, 1-дэхи hургуулин[…] «Буревестник» обществын, пед[…]тудай команданууд бии.

Мүрысөөндэ олон хүниие […] дуулhаараа 65-дахи hургуули[…]рэгшэ жэлэйхидэл адли хүн[…]шан абаhан байна. Тэрэшэл[…] ветеринарна институдайхид […] энэ шанда хүртэлсөө.

Эстафетэдэ hайн бэлэдхэлт[…] hанайнгаа түлөө 1-дэхи hург[…] директор нүхэр Арский, 6[…] hургуулиин директор нүхэр […]левская гэгшэд грамотануудые[…] Тиихэдэ эдэ hургуулинуудай[…] культурна коллективүүдэй х[…]рилэгшэд грамотануудта хүр[…]

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Эрэшүүл[…]жа эхилбэ. 2. Басагадай дундаhаа […] 1-дэхи hургуулиин командын тү[…] фиништэ ерэбэ. 3. Эрэшүүлэй ду[…] илаhан пединститудай команда. 4. […]нүүдэй дундаhаа илаhан «Буреве[…] спортобществын суглуулагдамал к[…]

А. Мантаевай […]

КИНО. ЗАЛУУ БАРИЛГАШАД ТУХАЙ ФИЛЬМ

Хүнэй ябадал, ажабайдалынь тон орёо юм. Ямаршье зосоохитой хүн дайралдадаг гээшэ. Өөрынгөө хонгор гэнэн дээрэhээ боложо, зарим хүнүүдтэй агшан зуура танилсаад, тэдэнээ яhалал hайн зантай нүхэдүүд гэжэ үнэн зүрхэнhөө этигэжэ болодог байнабди. Теэд заримдаа энэмнай ехэ эндүү болоhон байдаг.

Хүнэй шанарые, тэрэнэй зорилгые, тэрэнэй абари зангые бидэнэр ажал хүдэлмэри дээрэ, хүнэй урда тохёолдодог бэрхэшээлнүүдые дабалган дээрэ хүсэдөөр мэдэржэ, гүйсэд ойлгонобди. Гансал арад зоной жаргалай түлөө тэмсэлдэ хүнэй досоохи бодол тобойжол эли боложо гарадаг ха юм. Үнэхөөрөөл энэ тэмсэлдэ зарим хүнүүд хуушан сагай үлэгдэлые, үнгэрhэн үеын үзэгдэлые үшөөл огтолон хаяадүй ябаhанаа харуулдаг байна. «Ажал хэхэдээ хүнүүд бэе бэеэ hайнаар мэдэлсэдэг» гэжэ арад зоной дунда тон зүбөөр хэлсэдэг юм.

Энээн тухай Киевскэ киностудиин гаргаhан «Главный проспект» гэжэ уранhайханай шэнэ фильм үнэншэмөөр хэлэнэ. Энэ картина соо советскэ барилгашадай ажабайдал тухай тон ойлгосотойгоор харуулагдана.

Архитектор Гриценко ухаалан зохёогшо Виктор Береговой хоёр городойнгоо гол проспектын архитектурна проектые хамтадаа зохёожо байна. Эгээн hайн проектдэ конкурс соносхогдоhон байгаа.

Стенолит гэжэ барилгын материалаар шэнэ тура байшангуудые бариха гэжэ архитектор Гриценко бэлдэнэ. Теэд стенолит гээшэмнай хүсэд шэнжэлэгдээдүй материал байhан юм. Энэ асуудалаар ухаалан зохёогшо Береговой научна хүдэлмэри хэнэ. Береговойн туршалганууд тиимэшье бэлээр бүтээд орхижо үгэнэгүй. Иимэ ушарhаа Береговоймнай научно-шэнжэлэлгын институдhаа гаража, туршалгаа үргэлжэлүүлхээр хирпиисын заводто ороно. Вера гэжэ танил басаганиинь Викторые хирпиисын завод ошонхаар, институдтаа бай гэжэ аргадана. Хүнгэн бодолтой басаганда ухаалан зохёогшын орёо нарин ба оролдолго ехэтэй ажал таарамжагүй байна. Тэрээндэ шууяатай, наадатай, ажал багатай газар «хэрэгтэй» ха юм.

Береговойн хэжэ байhан туршалгануудта Гриценко этигэхээ болишоно. Тиимэhээ үлүү ехэ оролдолго гаргангүй, бэрхэшээлые зайсан бэлэн мүрыень бэдэржэ, хирпиисээр барилгануудые хэхэ гэжэ тэмсэнэ. Ажал хүдэлмэриие, тэрээнтэй холбоотой бэрхэшээлые үзэн ядаха гээшэ ёhотойл хуушан сагай үлэгдэл болоно.

Өөрынгөө талые хараад, нүхэрэйнгөө ябашахадань, залуу ухаалан зохёогшо гансаараа үлэшэнэ. Тэрээндэ инаг басаганиинишье үнэншэнэгүй, мүн багшаншье этигэнэгүй. Үнгэрхэдөө байха байрагүй болоно. Арай гэжэ нэгэ байрын таhалга олоходонь, эзэниинь 400 түхэриг hара бүхэндэ түлэжэ байхаш гэнэ. Хэрбээ үнэтэй гээ hаа, ябаhан харгыгаараа яба, ондоо хүн намда олдохо гэжэ hэнгэргүй бүдүүлигээр гэрэй эзэн хэлэнэ. Энэмнай хуушан сагай үшөө нэгэ үлэгдэл ха юм. Иимэ хүнүүдэй үшөөл дайралдадагые бидэ hайса мэдэнэбди.

Урдаа табиhан зорилгоёо орхингүй, нэтэрүүгээр оролдодог Береговойн туршалганууд түрүүшынхиеэ hайн үрэ дүн үгэжэ эхилнэ. Тэрэнэй зохёоhон стенолит гэжэ барилгын материал hайн шанартай байhанаа харуулба, тиигээд тэрээгээр барилгануудые хэжэ эхилнэд. Удангүй бата бэхи шанартай, үнэгүй стенолидаар бариhан уужам hаруул байрын гэрнүүдтэ ажалшад зөөжэ ороно. Шэнэ фильмын гол удхань иимэ байна.

Сценарист Г. Кушнаренко, кино табигша И. Эстрин гэгшэд манай ажабайдалда дайралдадаг хуушанай үлэгдэлнүүдые шадамараар сценэ дээрэ гаргажа, олон түмэн хүнүүдэй урда харуулаа. Өөрынгөө үнэнтэ нюурые халхалhан, гансал хара амяа хаража, карьерист болоhон архитектор Гриценкын ролиие артист Балашев гаргана. Гриценко түрүүшээр ямаршьегүй, жиирэй хүн гэжэ hанамаар. Эгээн түрүүн залуу ухаалан зохёогшо Береговой тэрээндэ ехээр этигэhэн байжа, зосоохи хара бодол, сэдьхэлыень ойлгонгүй ябаа. Өөрынгөө зорилгые бэелүүлхын тула Гриценко ямаршье муухай юумэ хэхэдээ тогтохогүй хүн. Арад зоной хэрэгые юунhээшье дээрэ тоолодог, hайн абари зантай Береговойн ролиие артист Н. Тимофеев шадамараар гаргаа. Береговой хадаа арад зоной жаргалай түлөө тэмсэлые өөрымни сэхэ зорилго гээшэ гэжэ ойлгодог. Тэрэнэй ажалые сэгнэдэггүй Верэтэй өбөө таhарна. Харин тэрэнэй хэрэгые хүсэдөөр ойлгоhон залуу инженер Галитай (артистка Г. Ильина) дүтэ ханинар болоно.

Ямаршье завод дээрэ үнэхөөрөө Галя шэнги үнэн сэхэ инженерые, Береговой шэнги ухаалан зохёогшые бидэ харадагбди. Мүн Гриценко гү, али Министерствын түлөөлэгшэ Зеленцов шэнги өөрынгөө амиие хараhан хүнүүд мүн лэ үсөөн бэшэ дайралдана ха юм.

Залуу барилгашадай ажана байдалые, зарим нэгэн хүнүүдтэ байhан урда сагай үлэгдэлые энэ фильм харуулжа шадаа. Тиимэhээ тэрэниие hонирхожо харанабди.

Гэбэшье, энэ картиный дутуу дундануудые богонихонооршье hаань тэмдэглэнгүй гаража болохогүй. Фильмын зарим нэгэн үенүүд тон ехээр унжагайруулагданхай, тодо бэшээр харуулагданхай. Советскэ бүлэ тухай муугаар хэлэгдэнэ гэжэ hананабди. Мүн Береговойн багшын, Верын ролынууд хүсэд гараагүй.

И. Казанцев.

Шанда хүртэhэн коллектив

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитет, БМАССР-эй Культурын министерство түрүүшын кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр республикынгаа полиграфическа промышленностиин предприятинуудай коллективүүдэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүн hаяхан гаргаба.

Прибайкальска аймагай типографиин коллектив валовой продукци гаргаха даалгабаряа 202 процент дүүргэн, түсэбhөө гадуур 9732 түхэриг олзо доход оруулжа, соци[…]тическэ мүрысөөндэ түрүү […] эзэлбэ. Тус коллектив […] квартал соо ажалай эрхим а[…] туйлаhанайнгаа түлөө проф[…] обкомой, министерствынгээ […]жуулгын Улаан туг 1000 т[…] мүнгэн шантайгаар абаба. Т[…]лэн Тарбагатайн, Курумкан[…]банскын аймагуудай типогр[…] коллективүүдэй муу бэшээр а[…]жа байhаниинь тэмдэглэгдээ.

8 миллион түхэригэй продукци

Улан-Удын түрүү предприятинуудай нэгэн болохо мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ байна. Үнгэрэгшэ 4 hарын түсэбhөө гадуур эндэ 8 миллион түхэригэй эдеэ хоолой зүйл үйлэдбэрилэгдэбэ.

Гансахан консервнэ заводойхид социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа, тү[…] гадуур 3 миллион банка конс[…]лэдбэрилhэн байна. Мүн ме[…]ев цехынхид апрель соо үй[…] порошок үйлэдбэрилхэ даал[…] 430 центнерээр үлүүлбэ. Ком[…]дай түрүү хүдэлмэришэд нүх[…]рова, Асеев, Анищенко болон […] абаhан уялгануудаа нэрэтэй […]тэйгөөр дүүргээ.

А. Шеста[…]

Түрүү киномеханик

Николай Варламович Третьяков Зэдын аймагай культурын таhагай нүүдэл киногой механигаар табадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ байна. Кино харуулгаар жэл бүриингөө түсэбые тэрэ үлүүлэн дүүргэдэг юм. Мүнөөшье Николай Варламович зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлэй нэгэдэхи кварталай т[…] 125 процент дүүргээ. Нүхэр Т[…]ков оролдосотой ажалаараа к[…]нигуудай дунда хүндэтэй бол[…]

К. Дорж[…]

Редакторай орлог[…]
О. ГОМБОЕ[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00757 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 27[…]